ORTODOKSİA

Ahlakî ve dinî resale

Müdiri mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
FENER RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Περιοδικὸν ἠθικοθρησκευτικὸν

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἔτος ΙΔ' — ΚΠολις. — Μάρτιος 1939. — Τεῦχος 3.

ΙΔΟΥ Ο ΝΥΜΦΙΟΣ ΕΡΧΕΤΑΙ

Εἶναι τὸ ἤρεμον προανάκρουσμα τῆς θεσπεσίας Συμφωνίας, τὴν ὁποίαν ἀναδίδει ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς. Εἶναι τὸ προσκλητήριον σάλπισμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ παρασκευάζον τοὺς πιστοὺς εἰς ὑπάντησιν τοῦ Κυρίου, ἐρχομένου ἐπὶ τὸ ἑκούσιον Πάθος. Εἶναι ἡ ἐνδόμυχος φωνὴ ἡ διεγείρουσα τὴν ψυχὴν εἰς τὴν μύησιν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος.

Ἀπορρίψωμεν τοὺς ὀχληροὺς περισπασμοὺς τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς. Κουφισθῶμεν τῶν ἀθλιοτήτων τοῦ κόσμου τούτου. Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις διὰ τῆς πίστεως, διὰ νὰ ἐξαρθῶμεν εἰς τὸ ὑψηλότερον νόημα τῆς σεμνῆς Ἐπετείου, διὰ νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν Ἀγάπην τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ μυστήριον τοῦ «Πάσχοντος Δικαίου» τῶν προφητικῶν

ὁράσεων, ὅστις «τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, Οὗ τῷ μώλωπι ἡμεῖς ἰάθημεν».

Ὅ,τι προβάλλεται εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν ἐν τῇ σεμνῇ ἀναπαραστάσει τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ ὑστάτου Δείπνου Διδασκάλου καὶ μαθητῶν μέχρι τῆς θυσίας τοῦ Σταυροῦ, ἰδίᾳ ταύτης, δὲν εἶναι ἁπλῶς γεγονὸς ἱστορικόν, μεμονωμένον, ἄσχετον πρὸς τὸν πρότερον καὶ ὕστερον χρόνον. Εἶναι τὸ κορύφωμα καὶ ἡ τελείωσις γεγονότος παγκοσμίου σημασίας καὶ ἐνδιαφέροντος, εἶναι ἡ πλήρωσις τῆς λυτρωτικῆς θυσίας, πρὸς τὴν ὁποίαν μυστηριωδῶς ἐφέρετο ἡ καθολικὴ τῆς Ἀνθρωπότητος συνείδησις, διὰ θρύλων καὶ παραδόσεων ἀσαφῶν, διὰ πράξεων τελετουργικῶν, διὰ σκοτεινῶν συμβολισμῶν, δι' ὁραμάτων καὶ ῥήσεων καὶ αἰνιγμάτων προφητικῶν, διὰ τοῦ αἵματος τόσων ἀθώων θυμάτων.

Εἶχε διαφθαρῇ κατὰ τόπους καὶ χρόνους ὁ παγκόσμιος θεσμός τῆς Θυσίας, ὑποστὰς ὅλας τὰς παραποιήσεις καὶ παραμορφώσεις, ὅσας ἡ ἄγνοια, ἡ πρόληψις καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἐπέθηκαν εἰς τὴν πρωταρχικὴν ἰδέαν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν βάσιν παρέμεινε πανταχοῦ καὶ πάντοτε σταθερὸς καὶ ἀναλλοίωτος, τηρούμενος κατά τινα φυσικὴν καὶ ἀπαράβατον τάξιν, καθὼς αἱ ἐξ ἐνστίκτου καὶ κατ' ἀνάγκην τελούμεναι πράξεις, καὶ ὑποτρέφων καὶ διασῴζων τὴν παγκοσμίως πιστευομένην Ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου διετάραξέ ποτε τὴν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἁρμονικὴν σχέσιν, ὅτι πρὸς ἀποκατάστασιν ταύτης ἀπαιτεῖται ἡ ἱκανοποίησις τοῦ παραβλαβέντος Νόμου, ἡ ἐξιλέωσις τοῦ Θείου.

Τὴν ματαίως ἐπιζητουμένην ἐξιλέωσιν θὰ ἐτελείου ὁ Θεάνθρωπος ἐν «τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου» κατὰ τὴν προαιώνιον βουλὴν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἀπείρου ἀγάπης προσφέρων ἑαυτόν θῦμα ἱλαστήριον ἀνθ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν «εἰς τὸ διηνεκές». Εἶναι ὁ ἀμνὸς ὁ ἄμωμος ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προορισθεὶς νὰ βαστάσῃ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, «τὸ ἀρνίον τὸ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐσφαγμένον», τοῦ ὁποίου πρόδρομα

καὶ σύμβολα ὑπῆρξαν τὰ ἕως τώρα προσφερόμενα θύματα. Καὶ ἔρχεται ἐπὶ τὴν θυσίαν, ὑπήκοος εἰς τὴν θείαν βουλήν, κατὰ τὸ δαβιτικόν « ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεός, κατὰ τὸ θέλημά σου », πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν Κόσμον, ὡς νυμφίος εἰς τὸν νυμφῶνα. Καὶ ἡ θυσία αὐτοῦ, « θυσία τετελειωμένη εἰς τὸ διηνεκές », ἀποβαίνει πηγὴ ζωῆς, σωτηρίας, ἁγιασμοῦ διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν.

Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται. Ἡ σχέσις Αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἐξήγνισεν ἐν τῷ Αἵματι Αὐτοῦ καὶ « παρέστησεν ἑαυτῷ ἔνδοξον, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα », εἶναι τόσον φιλία, τόσον ἁγνή, τόσον βαθεῖα καὶ μυστική, ὥστε νὰ δικαιοῖ τὴν προσωνυμίαν τοῦ Νυμφίου, καὶ νὰ προβάλλεται ἐν τῷ χριστιανικῷ γάμῳ ὡς πρότυπον εἰς τὴν σχέσιν νυμφίου καὶ νύμφης.

Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται. Διακοσμήσωμεν ἑαυτοὺς εἰς νυμφῶνα ἀρετῶν. Εὐτρεπίσωμεν τὴν λαμπάδα τῆς ψυχῆς, εἰς ἐπαξίαν ὑπάντησιν Αὐτοῦ. Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις διὰ νὰ μυηθῶμεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς θυσιαζομένης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ μυστήριον τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς δόξης, τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ θριάμβου, τοῦ πόνου καὶ τῆς χαρᾶς, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, διὰ νὰ ἱκανωθῶμεν « τοῦ γνῶναι Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων Αὐτοῦ ».

Παθήματα καὶ Ἀνάστασις! Ὁ Γολγοθᾶς, ὁ ἐρεβώδης κευθμὼν τοῦ θανάτου καὶ ὁ κῆπος τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ, ὁ ἐξαυγάζων τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως! Ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς καὶ ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὁ ὡς νυμφίος ὡραῖος ἐξανατέλλων τοῦ μνήματος! Ἀντινομία ἀδυσωπήτως προσκρούουσα εἰς τὸν ψυχρὸν λόγον. Ἀλλὰ καὶ πραγματικότης ἱστορική, ὁμολογηθεῖσα ὡς ἐμπειρία προσωπικὴ ὑφ᾽ ἑνὸς ἀρνητικοῦ πνεύματος, ὑφ᾽ ἑνὸς φανατικοῦ καὶ χριστομάχου φαρισαίου, τοῦ Παύλου, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ τὸ πρῶτον παραδοθεῖσα εἰς τὴν πίστιν εἴκοσιν ὅλων αἰώνων. Ἀλλὰ καὶ ἀλήθεια

ἐξηγοῦσα ὅλην τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Παθημάτων καὶ τῇ δυνάμει τῆς Ἀναστάσεως καθαίρεται, ἀνακαινίζεται, συνανίσταται καὶ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Σωτῆρος, ἑλκύεται πρὸς τὸν Θεόν, κατὰ τὴν ὡραίαν ἐπαγγελίαν· «κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἀπὸ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν».

Ποῖος θ' ἀρνηθῇ τὴν ἀπροσμάχητον ἕλξιν Του;

Ὁσάκις κατάκοποι καὶ ἀποτεθαρρημένοι ἐκ τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος πρὸς τὴν σύμφυτον πλάνην, πρὸς τὰς θλίψεις τοῦ βίου, πρὸς τὰς ματαίας ἐπιδιώξεις καὶ ἀπολαύσεις τῆς ἐφημέρου ζωῆς, συνερχόμεθα ἐκ τῆς αὐταπάτης, ἡ συναίσθησις ἐκείνη εἶναι ἡ ἕλξις τοῦ Σωτῆρος, ἡ βοηθοῦσα ἡμᾶς εἰς ἀνύψωσιν πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ἡ φωνὴ Ἐκείνου, ἡ καλοῦσα ἡμᾶς εἰς ἀνάνηψιν καὶ ἀποτίναξιν τῶν συνεχουσῶν ἡμᾶς ἀθλιοτήτων. Τὴν φωνὴν ταύτην, τὸ σάλπισμα τοῦτο τῆς ἀφυπνίσεως, πάντοτε μέν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας, ἐνηχεῖ καὶ διερμηνεύει εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν αὐτῆς τέκνων ἡ μήτηρ Ἐκκλησία.

Εὐτυχεῖς ὅσοι ἐνωτίζονται τὴν ἔκκλησιν καὶ συμμορφοῦνται πρὸς αὐτήν. Οὗτοι θὰ ἔχωσι καὶ τὴν δύναμιν παρὰ Θεοῦ νὰ ἐντείνωσι τὴν προσπάθειαν πρὸς μείζονα πάντοτε ἐν τῷ ἀγαθῷ ἐπίδοσιν. Διότι εἰς οἱονδήποτε μέτρον ἠθικῆς προκοπῆς καὶ ἂν ἔχωμεν φθάσῃ, πολὺ ἀπέχομεν, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ πάντοτε θὰ ἀπέχωμεν, ἀπὸ τοῦ τέρματος τοῦ ἀγῶνος.

Ὅσοι δὲ πάλιν ἐθελοκάκως ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος, ἢ ἐλησμόνησαν ἢ οὐδόλως ἐξεζήτησαν Αὐτόν, ὅσοι φαντάζονται ὅτι δύνανται οἴκοθεν νὰ ἀποσείσωσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς των τὴν ἀνησυχίαν τῆς ζωῆς, ἢ φθείρονται ἐν τῇ ματαίᾳ ἀναζητήσει τοῦ ἰδανικοῦ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς συστήματα βίου ὑλιστικά, ἢ νομίζουσιν ὅτι θὰ ἀρκέσῃ ποτε ἡ ἐπιστήμη εἰς ἠθικὴν τελείωσιν, εἰς τὴν ὀνειροπολουμένην «ἀποθέωσιν» τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διὰ τοῦτο ἀποστέργουσι τὴν πίστιν, οὗτοι κυρίως ἂς ἐντείνωσιν τὴν ἀκοὴν εἰς τὴν ἐνδό-

μυχον ἔκκλησιν τῆς συνειδήσεως, καὶ θὰ λάβωσι τὴν ἀποκάλυψιν κόσμου ἀγνώστου.

Ἡ πίστις δὲν εἶναι, ὡς νομίζουσι, βαθμὶς τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως παροδική, δὲν εἶναι ἀδυναμία τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ πρόοδος καὶ ἐπέκτασις ἐν τῷ πεδίῳ τῆς γνώσεως καὶ κατάκτησις ὑπὲρ τὴν σφαῖραν τοῦ ἀνθρωπίνως ἐπιστητοῦ καὶ ἐφικτοῦ. Διότι εἶναι «ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων». Ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον λογισμός, ἀλλὰ καὶ καρδία συναισθανομένη, μὲ ἔδαφος πολλῷ εὐρύτερον καὶ πλουσιώτερον εἰς ἀποδόσεις. Καὶ «ἡ καρδία ἔχει τοὺς λόγους της, τοὺς ὁποίους ἀδυνατεῖ ὁ λογισμὸς νὰ ἐννοήσῃ».

Ἐὰν δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐνδογνωσίαν ταύτην εἶναι ἀνίκανοι, ἄς ἀπαντήσωσιν εἰς τὴν ἔκκλησιν μὲ τὸ «Κύριε, βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ». Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄς μὴ βεβηλώσωσι τὴν ἱερότητα τοῦ μυστηρίου τῶν ἡμερῶν τούτων μὲ τὸ σαρκαστικὸν ἐρώτημα τοῦ Πιλάτου «καὶ τί ἐστίν ἀλήθεια»;

Ἀλλ' ἡ Ἀλήθεια δὲν κατακτᾶται, ἀλλὰ κατακτᾷ, ἢ μᾶλλον κατακτᾶται ἐφ' ὅσον κατακτᾷ τοὺς ἐν ἀφελότητι καρδίας ἐπιζητοῦντας Αὐτὴν καὶ παραδιδομένους εἰς Αὐτήν. Ὡς μύησις πραγμάτων κεκρυμμένων καὶ ἀγνώστων, πραγμάτων ὑπερκειμένων τοῦ κύκλου τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς, ἐκζητεῖ παρὰ τῶν φίλων της ὑποταγήν, ἀφοσίωσιν, ἀγάπην, θυσίαν, διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ ἑαυτήν, διὰ νὰ γίνῃ νοητή. Καὶ ἡ Ἀλήθεια εἶναι ὁ Χριστός, «ὃς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία παρὰ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις».

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Σχολάρχης τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τῇ 4ῃ τοῦ παρόντος μηνὸς ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ συνεπείᾳ καρδιακῆς συγκοπῆς ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νικόλαος ὁ Ε΄.

Τὸ ἄγγελμα τοῦ ἀδοκήτου θανάτου τῆς Α. Μακαριότητος, γνωσθὲν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ διὰ τηλεγραφήματος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Καρθαγένης κ. Κωνσταντίνου, προὐκάλεσε βαθυτάτην θλῖψιν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἅμα τῇ λήψει τῆς θλιβερᾶς εἰδήσεως ἐτέλεσε τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ὅπερ καὶ ἐπανέλαβε τῇ ἑπομένῃ ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Κατὰ τὴν συνοδικὴν δὲ συνεδρίαν τῆς 7ης τοῦ μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ μεταστάντος Πρωθιεράρχου, εὐχηθεῖσα μετὰ τῶν σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἀκολούθως εἰς ἔνδειξιν πένθους διέλυσε τὴν συνεδρίαν. Τὰ συλλυπητήρια Αὐτῆς καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τηλεγραφικῶς.

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Νικόλαος, κατὰ κόσμον Νικόλαος Εὐαγγελίδης, ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις κατ᾽ Αὔγουστον τοῦ 1876· Διδαχθεὶς τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ ἐκεῖσε Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ ἐνεγράφη ἀκολούθως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν. Ἐπανακάμψας εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ καὶ ἱεροκήρυξ· Τῷ 1910 ἀφίκετο εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα προσελήφθη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Φωτίου εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, χειροτονηθεὶς τῷ 1911 διάκονος καὶ κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος πρεσβύτερος. Τῷ 1918 ἐξελέγη Μητροπολίτης Νουβίας, τῷ 1928 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ἑρμουπόλεως καὶ τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 1936 ἀνεδείχθη Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Ὡς Μητροπολίτης Νουβίας καὶ Ἑρμουπόλεως ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας εἰς διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς ἀποστολάς, εἰς Δαμασκὸν τῷ 1926 διὰ τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα καὶ τῷ 1931 διὰ τὸ Πατριαρχικόν, εἰς Ἅγιον Ὄρος τῷ 1930 ἵνα μετάσχῃ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν ἐκεῖσε συγκροτηθεῖσαν Διορθόδοξον Προκαταρκτικὴν Ἐπιτροπήν, καὶ εἰς διάφορα Παγχριστιανικὰ Συνέδρια, οἷον τῆς Γενεύης τῷ 1920, τῆς Στοκχόλμης τῷ 1927 καὶ τοῦ Λονδίνου τῷ 1925·

Τοῦ ἀοιδίμου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ Ε΄

εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Νικόλαος ἦτο πρᾶος τὸν χαρακτῆρα, ἐφελκύσας οὕτω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν γνωρισάντων αὐτόν, ζηλωτὴς καὶ φιλότιμος ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τῆς ἱερατικῆς αὐτοῦ διακονίας, ἀξιοπρεπὴς τὴν παράστασιν καὶ τὴν διατύπωσιν τῶν σκέψεων αὐτοῦ ἐν οἷς μάλιστα ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας Παγχριστιανικοῖς καὶ Πανορθοδόξοις Συνεδρίοις. Γενικῶς ὑπῆρξεν ὑπογραμμὸς καλοῦ ποιμένος καὶ διδάσκαλος τοῦ θείου λόγου ἀξιόζηλος, ἐπιδιώξας τὸν καταρτισμὸν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ οὐ μόνον διὰ κηρυγμάτων καὶ συμβουλῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ καταλλήλων συγγραφῶν. Ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας διεκρίθη διὰ τὴν μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ προσοχῆς μελέτην τῶν γενικοῦ χαρακτῆρος ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐφ᾽ ὧν ἐπεκοινώνει πάντοτε πρὸς τὴν Πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν τῆς ΚΠόλεως, ἐπιζητῶν τὴν ἐν κοινῇ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπίλυσιν αὐτῶν.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Παναγιώτατον Πατριάρχην Βενιαμίν,

Σταμπούλ.

Ἀλεξάνδρεια 3/3/939.

Κατώδυνοι τὴν ψυχὴν ἀγγέλλομεν Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ὅτι Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νικόλαος ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον σήμερον πρωΐαν. Εὔξασθε ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Καρθαγένης Κωνσταντῖνος.

Μητροπολίτην Καρθαγένης Κωνσταντῖνον,

Ἀλεξάνδρειαν.

Θλῖψις βαθυτάτη κατέσχεν ἡμᾶς ἀπροσδοκήτῳ ἀγγέλματι θανάτου Μακαριωτάτου Πατριάρχου Νικολάου. Συμμετέχοντες πένθους Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας προώρῳ στερήσει ἡγουμένου αὐτῆς ἐδεήθημεν ὑπὲρ ἀναπαύσεως μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς. Καταπέμψαι Κύριος ὁ Θεὸς παραμυθίαν θλιβομένῃ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναδείξει ἀνταξίου διαδόχου κοιμηθέντος.

3/3/939. ***Πατριάρχης Βενιαμίν.***

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΜΥΡΩΝ

Δὲν εἶχεν ἀκόμη παρέλθῃ ἡ ὀδυνηρὰ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν προὐκάλεσε τὸ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νικολάου θλιβερὸν ἄγγελμα, ὅτε αἴφνης ἐγνώσθη καὶ ὁ θάνατος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας Μύρωνος, ἐπισυμβὰς ἐν Κάνναις τῆς Γαλλίας, ὅπου ἡ Α. Μακαριότης εἶχε μεταβῇ τελευταίως πρὸς ἀνάπαυσιν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, λαβοῦσα γνῶσιν τοῦ θανάτου τῆς Α. Μακαριότητος ἐκ τηλεγραφήματος τοῦ Τοποτηρητοῦ σεβ. Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας κ. Νικοδήμου, ἀνήγγειλεν αὐτὸν ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ μακρῶν ἐκθεῖσα τὰ κατὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐκλιπόντος Πρωθιεράρχου καὶ εὐχηθεῖσα ἐν τέλει μετὰ τῶν σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ὑπὲρ αἰωνίας ἀναπαύσεως αὐτοῦ διέλυσεν εἰς ἔνδειξιν πένθους τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν. Ἐν τῇ Πατριαρχικῇ δὲ καὶ Συνοδικῇ χοροστασίᾳ τῆς Κυριακῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἐτέλεσε τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς. Τὰ βαθέα συλλυπητήρια τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ Αὐτῆς ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τῇ Ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρουμανίας καὶ τῇ Α. Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ Καρόλῳ τῷ Β΄ τηλεγραφικῶς, ἀναθεῖσα ἅμα τῷ αἰδεσιμολ. Πρωθιερεῖ κ. Κωνσταντίνῳ Μωραϊτάκῃ ἵνα παραστῇ καὶ ἐκπροσωπήσῃ Αὐτὴν καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον κατὰ τὴν κηδείαν.

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Μύρων, κατὰ κόσμον Ἠλίας Κρίστεα, ἐγεννήθη ἐν Τοπλίτσῃ τῆς Τρανσιλβανίας τῇ 18ῃ Ἰουλίου τοῦ 1868. Μαθητεύσας ἐν τῇ σχολῇ τῆς γενετείρας αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς λυκείοις τῆς Βιστρίτσης καὶ τοῦ Νασαοὺδ ἐφοίτησεν ἀκολούθως εἰς τὸ ἐν Σιμπίῳ (Ἑρμανστάδ) Σεμινάριον. Τῷ 1891 μετέβη εἰς Βουδαπέστην, ἔνθα ἐσπούδασε τὴν γερμανικήν, τὴν οὐγγρικὴν καὶ τὴν ρωμουνικὴν φιλολογίαν, ἅμα δὲ καὶ τὰς παιδαγωγικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας, ἀνακηρυχθεὶς τῷ 1895 διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας. Ἐπανακάμψας εἰς Σιμπίον διωρίσθη ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Μύρωνος Ρωμάνου γραμματεὺς τοῦ Κονσιστωρίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου τοῦ 1900 ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σιμπίου Μετσιάνου καὶ τῇ 15ῃ Αὐγούστου τοῦ 1901 προήχθη εἰς Ἀρχιδιάκονον τῆς ἐκεῖ Μητροπόλεως. Ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος τῷ 1908 καὶ μετ' ὀλίγον τῇ 21ῃ Νοεμβρίου

τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς Ἐπίσκοπον Καρασεμπὲς τῆς Τρανσυλβανίας. Γενομένης τῷ 1918 τῆς ἑνώσεως τῆς Τρανσυλβανίας μετὰ τῆς Ρουμανίας ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Βουκουρεστίου, Μητροπολίτης Οὐγγοροβλαχίας καὶ Πριμᾶτος τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Τῆς εἰς Πατριαρχεῖον ἀνυψώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἀναγνωρισθείσης ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῷ 1925 ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος ἐγένετο κατ᾿ Ὀκτώβριον τοῦ ἰδίου ἔτους, παραστάντων κατ᾿ αὐτὴν ἀπὸ μέρους τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῶν ἀοιδίμων Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος Ἰωακείμ, καὶ Δέρκων Φωτίου (μετέπειτα Πατριάρχου) καὶ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανοῦ.

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Μύρων ἐχρημάτισεν Ἀντιβασιλεὺς τῆς Ρουμανίας ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1927 — Ἰουνίου τοῦ 1930 καὶ Πρωθυπουργὸς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ὁ μεταστὰς Πρωθιεράρχης, κληρικὸς ἄριστα κατηρτισμένος φιλοσοφικῶς καὶ θεολογικῶς, διεκρίθη πρὸ πάντων διὰ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ, δι᾿ ἧς συνήρπαζε τὰ πλήθη, κρατύνων τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπην αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Πριμάτου τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἔστρεψε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ κλήρου. Κατώρθωσεν ἵνα παρ᾿ ἑκάστῃ Ἐπισκοπῇ συσταθῇ ἀνὰ ἓν θεολογικὸν σεμινάριον, οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ὁποίων συνεχίζουσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῶν Πανεπιστημίων Βουκουρεστίου, Ἰασίου, Τσερνοβιτσίου καὶ Κισνοβίου, ὡς καὶ ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Ἀκαδημίαις ἐν Ὀρέδια καὶ Κλούζ. Ἀπολαύων τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῆς Αὐλῆς καὶ τῆς Πολιτείας κατώρθωσεν ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν αὐτονομίαν τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας καὶ σήμερον αὕτη διοικεῖται διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὀργάνων καὶ μόνη κανονίζει πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά, τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ πολυάριθμα αὐτῆς καθιδρύματα καὶ τὰς δοικούσας Ἐπιτροπὰς ζητήματα. Ζηλωτὴς καὶ ἐνθουσιώδης λάτρης τοῦ μοναχικοῦ βίου διωργάνωσε τὰ ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστήρια. Ἰδιαίτερον ᾐσθάνετο σεβασμὸν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ ἐξεδήλου τοῦτον ἐν πάσῃ διδομένῃ εὐκαιρίᾳ. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκλείπει μία γεραρὰ καὶ διακεκριμένη Πρωθιεραρχικὴ φυσιογνωμία, ἐργασθεῖσα ὅσον ὀλίγοι διὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς καθ᾿ ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Παναγιώτατον Πατριάρχην Βενιαμίν,

Σταμπούλ.

Βουκουρέστιον 8/3/939.

Μετὰ βαθείας θλίψεως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἀγγέλλει Ὑμῖν ὅτι ὁ Πατριάρχης Μύρων ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ. Ἡ κηδεία γενήσεται τῇ Κυριακῇ 12ῃ Μαρτίου.

Μητροπολίτης Νικόδημος
Τοποτηρητής

Μητροπολίτην Νικόδημον,

Βουκουρέστιον.

Μετ' αἰσθημάτων θλίψεως βαθυτάτης πληροφορηθέντες θάνατον Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἀδελφῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας Μύρωνος, διακεκριμένης Πρωθιεραρχικῆς φυσιογνωμίας, ἐδεήθημεν τοῦ Κυρίου ὑπὲρ ἀναπαύσεως μακαρίας ψυχῆς κοιμηθέντος. Συμμετέχοντες πένθους ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, ἐκφράζομεν αὐτῇ βαθύτατα συλλυπητήρια ἡμῶν καὶ μητρὸς Μεγάλης Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐπὶ μεγάλῃ ἀπωλείᾳ, εὐχόμενοι αὐτῇ παραμυθίαν ἀναδείξει ἀνταξίου διαδόχου.

9/3/939. *Πατριάρχης Βενιαμίν.*

Πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα Κάρολον,

Βουκουρέστιον

Μετ' αἰσθημάτων βαθυτάτης συγκινήσεως καὶ θλίψεως ἐπληροφορήθημεν θάνατον Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἀδελφῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας Μύρωνος καὶ διακεκριμένου συνεργάτου τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος.

Ἐκφράζοντες ἐπὶ τούτῳ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια ἡμῶν καὶ Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εὐχόμεθα ἄληστον τὴν μνήμην καὶ ἀνάπαυσιν κοιμηθέντος Πρωθιεράρχου.

8/3/939. *Πατριάρχης Βενιαμίν*

Πατριάρχην Βενιαμίν,

Σταμπούλ

Βουκουρέστιον 11/39/39.

Εὐχαριστῶ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι διὰ την συμμετοχὴν αὐτῆς εἰς τὸ πένθος τῆς Ρουμανίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος.

Κάρολος.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΥΜΑ

Γ′

Τὸ θαῦμα λοιπὸν κατὰ τὰ προειρημένα δὲν εἶναι ἀνατροπὴ τῶν νόμων τῆς Φύσεως, ἀλλὰ τελειοτέρα ἐναρμόνισις τῶν φυσικῶν δυνάμεων, γινομένη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ αὐτῶν χάριν ἀνωτέρων σκοπῶν. Ὁ Θεὸς ἀσυγκρίτως καλλίτερον ἡμῶν γνωρίζει τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους Αὐτὸς ἐθέσπισε. Ὁ Πάνσοφος Νομοθέτης γνωρίζει μέχρι τίνος σημείου οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι ἄκαμπτοι, γνωρίζει ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς λειτουργίας των, ὅλην τὴν δυναμικότητά των καὶ ὅλας τὰς συνεπείας, αἵτινες εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθουν ἐξ αὐτῶν. Ἑπομένως ὁ Παντοδύναμος Θεός, εἴτε ἀπ᾽ εὐθείας εἴτε διὰ μέσου τῶν ἐκλεκτῶν ὀργάνων Αὐτοῦ ἐνεργῶν, δύναται νὰ παραγάγῃ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πρὸ τῶν μυωπικῶν ὀφθαλμῶν μας παρίστανται μὲν ὡς ***ὑπερφυσικὰ*** καὶ χαρακτηρίζονται ὡς θαύματα, κατ᾽ οὐσίαν ὅμως οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ τὸ ***φυσικὸν*** ἀποτέλεσμα τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν νόμων τῆς Φύσεως. Ἕνα παράδειγμα θὰ διασαφηνίσῃ καλλίτερον τὴν σκέψιν μου: ὑποθέσατε λ. χ· ὅτι εἰς ἕνα μαθητευόμενον τῆς ζωγραφικῆς δίδετε τὴν πυξίδα καὶ τοὺς χρωστῆρας διασήμου ζωγράφου καὶ ζητεῖτε παρ᾽ αὐτοῦ ν᾽ ἀντιγράψῃ ἕνα θαυμάσιον πίνακα τοῦ ἰδίου καλλιτέχνου. Φυσικὰ τὸ ἀντίγραφον θὰ στερῆται ἀξίας καλλιτεχνικῆς καὶ θὰ ἀπέχῃ σταδίους ὅλους καὶ παρασάγγας ἀπὸ τὸ πρωτότυπον, μολονότι ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ πρωτοτύπου οἱ χρωστῆρες καὶ ἡ πυξὶς τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου.

Κάτι ἀνάλογον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν φυσικῶν νόμων ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν νηπιακήν της ἡλικίαν εἰς πολὺ περιωρισμένον βαθμὸν ἐπωφελήθη ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους, διότι κατάπληκτος καὶ φοβισμένη ἀπέβλεπεν εἰς τὰς συντριπτικὰς δυνάμεις τῆς Φύσεως. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ψηλαφητεὶ ἀνιχνεύοντες τὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως, ἀνακαλύπτοντες αὐτὰ βαθμηδὸν καὶ ὁλονὲν προοδεύοντες εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐξησφάλιζον ὁλονὲν μεγαλητέραν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Φύσεως, διότι κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ φιλοσόφου Βάκωνος « quantum scimus, tantum possumus », τουτέστι ὅσον αὐξάνει ἡ γνῶσις τόσον συναυξάνει καὶ ἡ

δύναμις ἡμῶν. Ὁ ἀμόρφωτος καὶ ἀπολίτιστος ἄνθρωπος οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ, βεβαίως, νὰ καρπωθῇ ἐκ τῶν φυσικῶν δυνάμεων τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν καρποῦται ὁ μορφωμένος καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος. Ἂν μάλιστα ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἀκούῃ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἔδισσων ἢ τοῦ Μαρκόνη, φαντάζεσθε ποῖα καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα θὰ δυνηθῇ νὰ καρπωθῇ ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων.

Ὑποθέσατε τώρα ὅτι ἀντὶ τοῦ μεγαλοφυεστέρου ἀνθρώπου χρησιμοποιεῖ τὰς φυσικὰς δυνάμεις ὁ Πάνσοφος Θεός. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τί τὸ παράδοξον, ἂν γινώμεθα θεαταὶ ἀπροσδοκήτων θεαμάτων, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἔνδειξις τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ;

Ἐφόσον δὲ ἐπεμβαίνει ὁ Θεός, ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν ἐπιτελέσῃ, ὑπερβαῖνον τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν, κατ᾽ ἀνάγκην θὰ φανῇ εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων ὡς θαῦμα δηλ. ὡς κάτι τι φυσικῶς ἀνεξήγητον.

Ἡ νεωτέρα Ἀπολογητικὴ ἀδυνατεῖ νὰ δεχθῇ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς τοῦ ὑλικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνατρέψῃ ὅ,τιδήποτε ἐξ ὅσων σοφῶς ἐδημιούργησε καὶ ἐνομοθέτησε. Θεία ἐπέμβασις σημαίνει σοφὴν καὶ σκόπιμον χρησιμοποίησιν ἀγνώστων μὲν τοῖς ἀνθρώποις, ὑπαρχουσῶν ὅμως ἐν τῇ φύσει δυνάμεων, τῶν ὁποίων ἡ χρησιμοποίησις παρὰ τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνον τίποτε ἐν τῇ Φύσει δὲν ἀνατρέπει, ἀλλὰ τουναντίον ἀποκαλύπτει ἀνωτέραν τινὰ ἁρμονίαν. Ὡς γνωστόν, τὸ πρωτόγονον χάος τοῦ κόσμου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐπιφερομένου ἐπὶ τῆς ἀβύσσου Θείου Πνεύματος βαθμηδὸν τὸ διεδέχθη ἡ τάξις καὶ ἡ ἁρμονία, ἐφόσον δὲ τὸ Πνεῦμα εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ὕλην καὶ κυριαρχεῖ ἐπ᾽ αὐτῆς, ἐπὶ τοσοῦτον μεταμορφώνει καὶ ἐξαϋλώνει αὐτήν. Ἐφόσον δὲ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πνεύματος ἡ ὕλη ἀποπνευματοῦται, ἐπὶ τοσοῦτον γινόμεθα θεαταὶ θαυμασιωτέρων φαινομένων: ὁ οὐρανὸς ἐγκαθιδρύεται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κατὰ τὴν εἰκονικὴν ἔκφρασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν «οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσιν» ἐπὶ τῆς οὐρανοδόχου γῆς.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς τάξεως ἐν τῷ σύμπαντι δὲν γίνεται ποτὲ αἴτιος ἀνατροπῆς καὶ ἀταξίας. Ἀνατρεπτικὴν δύναμιν ἔχει μόνον **ἡ ἁμαρτία** τ. ἔ. ἡ ἀταξία, ἡ ὁποία εἰσήχθη εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ κατὰ παράχρησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἡ ἁμαρτία ἀφότου ἐνεφιλοχώρησεν εἰς τὸν κόσμον, ἐπέφερεν ἀναστάτωσιν ἡ ὁποία δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸν φυσικὸν καὶ τὸν ἠθικὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ᾽ ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον σύμπαντα. Ἡ φύσις ὅλη, κατὰ τὴν ἁγ. Γραφήν, συστενάζει καὶ συνωδίνει τοῖς ἀνθρώποις, ἀποκαραδοκοῦσα τὴν ἑαυτῆς

ἀπολύτρωσιν (Ρωμ. 8, 18 — 23). Ὑπὸ τοιαύτας λοιπὸν συνθήκας τὸ θαῦμα ὡς σωστικὸν μέσον ἐπιβάλλει αὐτὴ ἡ στοργὴ καὶ ἡ μέριμνα τοῦ Παναγάθου Θεοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις διὰ τῆς ἁμαρτίας ἐξέπεσεν ἐκ τῆς ἀρχικῆς δόξης καὶ μακαριότητος, αὐτῆς. Δυστυχῶς ὅμως ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας τόσον ἔχομεν ἐξοικειωθῆ νὰ βλέπωμεν ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν τὴν ὕλην νὰ δεσπόζῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος, τὸν πόνον νὰ ἐκτοπίζῃ τὴν χαράν, τὰ δάκρυα νὰ πνίγουν τὴν εὐτυχίαν, τὴν νόσον νὰ θριαμβεύῃ ἐπὶ τῆς ὑγείας καὶ τὸν θάνατον ἐπὶ τῆς ζωῆς, ὥστε **ὀνομάζομεν θαῦμα** κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ φυσικώτερον ἀπὸ ὅ,τι συνήθως βλέπομεν καὶ ὡς φυσικὸν θεωροῦμεν. Ὁ γνωστὸς εἰς ἡμᾶς ἄνθρωπος, ὁ ἁμαρτωλός, ὁ ἀνίσχυρος, ὁ ἀσθενής, ὁ δουλεύων εἰς τὴν Φύσιν, ὁ ἐκμηδενιζόμενος ὑπ᾽ αὐτῆς, ὁ συντριβόμενος ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ καταποντιζόμενος ὑπὸ τῶν κυμάτων δὲν εἶναι ὁ φυσικὸς καὶ κανονικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἁμαρτία διεσάλευσε τὰς ἀρχικὰς βάσεις τῆς δημιουργίας εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ ὁ κόσμος ἐν γένει καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ μέρους δὲν εὑρίσκονται πλέον εἰς τὴν **ἀρχικὴν φυσικήν** των κατάστασιν, ἀλλ᾽ εἰς κατάστασιν διαταράξεως καὶ ἀνωμαλίας, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς **ὑποφυσικήν.** Συνεπῶς τὸ θαῦμα ἀντὶ νὰ θεωρῆται ὡς ὑπερφυσικὴ ἐνέργεια, ὀρθότερον θὰ εἶναι νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς **ἐπάνοδος** ἢ **ἀποκατάστασις τῆς διασαλευθείσης φυσικῆς τάξεως.**

Καὶ πράγματι μήπως δὲν εἶναι **ὑποφυσικόν** πᾶσα περίπτωσις, καθ᾽ ἥν ἡ ὕλη ἐμφανίζεται ὡς κυρίαρχος τοῦ πνεύματος; Ὅταν λ. χ. ἓν ἀδιόρατον μικρόβιον, μετατρέπει εἰς χοῦν ἕνα σῶμα θαυμασίως συγκεκροτημένον καὶ σβύνει διὰ τὸν παρόντα κόσμον τοὐλάχιστον τὰς ἐκλάμψεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὰς μεγαλόπνοας ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς; Μήπως δὲν εἶναι ὑποφυσικὸν τὸ φαινόμενον, καθ᾽ ὅ ἡ ἀσυνείδητος φύσις καταστρέφει τὴν συνειδητήν; Ὅταν λ. χ. ἡ ταραγμένη θάλασσα καταβροχθίζει ἀνθρώπους, δυναμένους νὰ ἐργασθοῦν ἀποτελεσματικῶς διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς ζωῆς τῶν ὁμοίων αὐτῶν; Πῶς ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ ὁ ἄνθρωπος ὡς φυσικὸν φαινόμενον τὸ νὰ καταβροχθίζῃ ὁ θάνατος τὴν ζωήν;

Διὰ τοῦτο μᾶς φαίνεται ὡς ὀρθὴ κατὰ πάντα ἡ ἄποψις, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁσάκις ἐθαυματούργει, ἔθετε τὰ πράγματα εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν των, ἀπεκαθίστα τὴν διαταραχθεῖσαν πάλαι ποτε ἰσορροπίαν καὶ ἁρμονίαν τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ ἡδραίωνε τὴν διασαλευθεῖσαν ἱεραρχικὴν τάξιν ἔν τε τῇ λογικῇ καὶ τῇ ἀλόγῳ φύσει. Ἑπομένως ὁ Κύριος ἡμῶν θαυματουργῶν δὲν ἐνήργει **παρὰ φύσιν,** ἀλλὰ **κατὰ φύσιν.**

Ἄλλως τε ὁ Κύριος ἡμῶν ἦτο ὁ μόνος ***κατὰ φύσιν ἄνθρωπος***, ὁ μόνος γνήσιος Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ φυσιολογικὸς καὶ ἀδιάφορος ἄνθρωπος, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ πνεῦμα δεσπόζει ἐπὶ τῆς ὕλης καὶ ἡ ἁρμονία ἀποκλείει τὴν ἀρρυθμίαν. Ἐνῷ ἡμεῖς ἀντιθέτως οἱ ἄνθρωποι ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας παρεμορφώθημεν καὶ ἐξεφυλίσθημεν εἰς ἀφύσικα ὄντα καὶ τοιοῦτοι θὰ εἴμεθα, μέχρις ὅτου εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ ἑδραιωθῇ ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἀναγεννᾷ καὶ ζωογονεῖ τὸν ἄνθρωπον πνευματικῶς καὶ σωματικῶς.

* * *

Ἀλλ᾽ ὅσον καὶ ἂν φαίνεται κατὰ καιροὺς καὶ τόπους ὅτι ἐπικρατεῖ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ὁ Διάβολος, ὅμως ὁ τελικὸς θρίαμβος ἀνήκει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω τοῦ Παντός. Μετὰ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου ἡμῶν πιστεύομεν ὅτι ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ τάξις κατὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου θὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὸν κόσμον καὶ τότε ἡ αἰωνία καὶ ἀδιατάρακτος γαλήνη θὰ διαδεχθῇ τὴν προσωρινὴν θύελλαν καὶ θὰ κατασκηνώσουν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς « καινῆς γῆς » τὰ ἀληθῆ τέκνα Αὐτοῦ, καθὼς σύμπασα ἡ φύσις ἀποκαραδοκεῖ καὶ νοσταλγεῖ (Ἀποκ. 21, 1—5).

Καὶ ***τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἀνάγκη θαύματος***, διότι ὁ σύμπας κόσμος θὰ ἀποτελῇ ἕνα παμμέγιστον θαῦμα, τοὐτέστιν ἓν πάγκαλον καὶ παναρμόνιον καὶ θεσπέσιον σύνολον. Δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ ἐπεμβαίνῃ ὁπωσδήποτε ὁ Θεὸς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς διασαλευμένης τάξεως, ἀφοῦ θὰ ἔχει ἐπέλθῃ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ καταλλαγὴ τῶν πάντων μετὰ τοῦ ἁγίου Θεοῦ διὰ τῆς ἀξιομισθίας τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ, ἡμῶν δὲ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

Καθηγητὴς τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΟΙ ΕΜΒΟΛΟΙ ΤΟΥ ΔΟΜΝΙΝΟΥ — ΤΑ ΜΑΥΡΙΑΝΟΥ — ΤΑ ΝΑΡΣΟΥ — ΚΑΙ Η ΟΞΕΙΑ

Ὁ ἐκ τῶν Ἀσσομψιονιστῶν πατέρων R. Janin εἰς πρόσφατον τοπογραφικὴν αὐτοῦ μελέτην (Échos d' Orient ἔτος 40 (1937) σ. 129-156, 280-308) περὶ τῶν περιοχῶν τούτων τοῦ Βυζαντίου, αἱ ὁποῖαι φέρονται μὲ τὰ ἀνωτέρω ὀνόματα εἰς τοὺς χρονογράφους, πατριογράφους καὶ συναξαριστάς, ἀποπειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ δι' ἐπιμελεστέρας καὶ κριτικωτέρας τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν φιλολογικῶν πηγῶν ἐρεύνης, ὅτι πάντες οἱ μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἐν λόγῳ τοποθεσιῶν ἀρχαιολόγοι ἀσχοληθέντες ἐπλανήθησαν, καὶ ἑπομένως οἱ εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας σημειούμενοι ναοὶ καὶ μοναί, κατὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀντίληψιν, δέον νὰ ζητηθῶσιν ἀλλαχοῦ τῆς πόλεως ὅπως αὐτὸς φαντάζεται καὶ θέλει. Ἀλλ' ἴδωμεν ἂν τὴν ἐκτεταμένην ταύτην περιοχήν, τὴν ἀπὸ τῶν ἐμβόλων τοῦ Δομνίνου ἀρχομένην, ἤτοι ἀπὸ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας (Σοκολοῦ - Μεχμέτ - πασᾶ τζαμὶ) καὶ μέχρι τῶν Ναρσοῦ καὶ τῆς Ὀξείας, δηλαδὴ μέχρι τῆς Βλάγκας, λήγουσαν δικαιοῦται νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ Οὐζοῦν — τσαρσῆ, εἰς τὰς κατωφερείας τοῦ Γ′ λόφου, βορείως τοῦ τεμένους Σουλεϊμανιέ, ὡς ἐπιμένει καὶ ἀξιοῖ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι πάντες οἱ περὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς ΚΠόλεως ἀσχοληθέντες, ἀπὸ τοῦ Πασπάτη μέχρι τῶν νεωτέρων τοπογράφων καὶ ἀρχαιολόγων, Alfons M. Schneider καὶ Μιλτιάδου Νομίδου, μετὰ ἐπισταμένην τῶν πηγῶν μελέτην, ἀπεδέχθησαν ὅτι ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, τοῦ ὁποίου τὴν θέσιν πρῶτος ἀνεκάλυψεν ὁ Πασπάτης (Βυζαντιναὶ Μελέται σ. 364—375) καὶ συνετaύτισε μὲ τὸ σημερινὸν τέμενος Σοκολοῦ - Μεχμέτ-πασᾶ δι' ἐπισταμένης μελέτης τῶν πέριξ ἐρειπίων, κεῖται παρὰ τοὺς Δομνίνου ἐμβόλους, καὶ ἐτοποθέτησεν μετ' ἀσφαλείας καὶ τὸν ναὸν καὶ τοὺς Δομνίνου ἐμβόλους ὅπως φέρονται εἰς τοὺς ἐκπονηθέντας ὑπ' αὐτῶν τοπογραφικοὺς χάρτας καὶ ὅπως ὁρίζονται ὑπὸ τῶν χρονογράφων καὶ τῶν συναξαριστῶν. Ὁ Mordtmann (Esquisse topog. σ. 58), ὁ Γεδεὼν (Βυζ. Ἑορτολόγιον σ 202—203), ὁ Schneider (Byzanz σ. 51 — 52 καὶ τοπογραφικὸς χάρτης), ὁ Νομίδης (ἀρχαιολογικὸς τοπογραφικὸς χάρτης Κωνσταντινουπόλεως) καὶ πάντες οἱ ἀρχαιολογοῦντες ἀπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν γνώμην τοῦ Πασπάτη καὶ ἐτοποθέτησαν εἰς τὰ σημεῖα

ταῦτα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας καὶ τοὺς Δομνίνου ἐμβόλους, σύμφωνα μὲ τὰς ὑποδείξεις τῶν πηγῶν καὶ τὴν ἀνεγνωρισμένην αὐτῶν ἐμπειρίαν καὶ διαίσθησιν ὡς Ἑλλήνων ἐρευνητῶν.

Ἀλλ' ὁ Janin, τὸν ὁποῖον θὰ παρακολουθήσωμεν κατὰ πόδας εἰς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἀποδείξεις του, ἐκ τῶν προτέρων ἀποφαίνεται ἀξιωματικῶς ὅτι « l'argumentation de Paspati pèche completement par la base, et pue l'identification proposé par lui doit étre désormais rejetée » !

Ἀλλ' ἀντιστρέφοντες τὸ ἀξίωμα λέγομεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἡ θέσις τοῦ Janin εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἐσφαλμένη ἐξ αὐτῆς τῆς βάσεως καὶ ἑπομένως ἀπαράδεκτος.

Ὁ Δομνῖνος, εἷς τῶν ὀκτὼ πατρικίων, τοὺς ὁποίους ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετῴκησε μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ἐκ τῆς Ρώμης εἰς ΚΠολιν « ἔκτισε τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὰ Μαυριανοῦ, ὅν περ εἶχεν ὁ Ἀγρικόλαος ». [1]) Εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἔκτισε καὶ τοὺς ἐμβόλους αὐτοῦ ὁ Δομνῖνος, ὅπου ἔκειτο καὶ ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου εὐκτηρίου, τὸ ὁποῖον ἀνήγειρεν Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἀνῳκοδόμησεν ἀργότερον ὁ ὅσιος Μαρκιανός, καὶ ἐπεσκεύασεν ἀκολούθως Βασίλειος ὁ Μακεδών, ἀντικαταστήσας καὶ τὸν ξύλινον τοῦ ναοῦ τροῦλον διὰ χαλκοῦ. [2])

Πόθεν ἤρχιζον αἱ τοῦ Δομνίνου ἔμβολοι (αἱ σκεπασταὶ αὗται λεωφόροι) καὶ ποῦ ἔληγον λαμβάνομεν ὁπωσοῦν γνῶσιν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1203 γενομένης πυρκαϊᾶς, ἡ ὁποία ἀρξαμένη « ἀπὸ τοῦ μιτάτου (τοῦ τζαμίου) τῶν Σαρακηνῶν, ὃ τῷ πρὸς τὴν θάλασσαν τεμένει τῆς ἁγίας Εἰρήνης

---

[1]) Κατὰ τὸν κώδ. 690 Suppl. τῆς ἐθνικῆς Βιβλ. Παρισίων· μὴ ἔχων πρόχειρον τὴν ἔκδ. τῶν Πατρίων ὑπὸ τοῦ Preger παραπέμπω εἰς τὸ παρ' ἐμοὶ ἀπόγραφον τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος.

[2]) Τὸν τόπον ὅπου ἦν ἐκτισμένος ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἀνεκάλυψεν ὡς εἴπομεν ὁ Πασπάτης (Μελέται σ. 364—375)· ἔκειτο ὅπου τὸ σημερινὸν τέμενος Σοκολοῦ Μεχμὲτ τζαμὶ πλησίον τοῦ Ἱπποδρομίου, κτισθὲν τῷ 1571 ὑπὸ τοῦ Μεχμὲτ πασᾶ ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, ὡς τουρκικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ κτιρίου λέγει. Τὸ τέμενος ἔχει σχῆμα ὀρθογωνίου· ἓξ δὲ σειραὶ λευκῶν κιόνων μετὰ κιονοκράνων τουρκικοῦ ρυθμοῦ, ὑποβαστάζουσιν εἶδός τι γυναικωνίτου. Εἶνε καθαρῶς τουρκικοῦ ρυθμοῦ ὡς μὲ διεβεβαίωσεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Λεύκης Παγκράτιος, ἀποσταλεὶς τῇ παρακλήσει μου νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ τέμενος καί μοι παράσχῃ τὰς ζητηθείσας πληροφορίας. Κατὰ τὰς παρασχεθείσας τῷ Παγκρατίῳ πληροφορίας ὑπὸ τοῦ Χότζα τοῦ τεμένους, τοῦτο ἔχει ἡλικίαν περίπου 400 ἐτῶν, διὰ δὲ τὴν ἀρχαιολογικὴν αὐτοῦ ἀξίαν τὸ Ἐφκάφιον ἀπεφάσισε νὰ διατηρήσῃ αὐτὸ καὶ προέβη εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐπιδιορθώσεις καὶ ἐπισκευὰς αὐτοῦ συνεχιζομένας μέχρι τοῦ νῦν (δηλαδὴ μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου μηνός τοῦ 1938).

ἔγγιστα ἵδρυται» [1]) κατέκαυσε τὰ μέχρι τοῦ Περάματος μέρη, ἤτοι τὰ ἀπὸ τοῦ Μπαξέ— καποῦ μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Γαλατᾶ, ἐκεῖθεν αἱ φλόγες ἔλαβον τὴν πρὸς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν διεύθυνσιν, ἐκάη ὁ Φόρος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἐκάησαν οἱ ἔμβολοι τοῦ Δομνίνου, τὰ ἀπὸ τῆς Μέσης καὶ τοῦ Μιλίου ἀρχόμενα ὑπόστεγα σταυροδρόμια [2]), ὧν ἕν παρετείνετο μέχρι τοῦ Φιλαδελφείου, ἐκάη μέρος τοῦ Ἱπποδρομίου καὶ ἐπεξετάθη τὸ πῦρ ἀπὸ τῶν Δομνίνου ἐμβόλων κατὰ μῆκος μέχρι τοῦ λιμένος τῶν Σοφιῶν (Κατέργα—λιμάνι) καὶ πέραν τούτου μέχρι τοῦ λιμένος Ἐλευθερίου ὅπου καὶ ἐλόφασεν. Ὁ δρόμος τοῦ πυρός, ὡς περιγράφουσιν τοῦτο Νικήτας ὁ Χωνιάτης (σ. 722) καὶ ὁ ἀνώνυμος τοῦ Σάθα, χαράττει καὶ τὰς τοποθεσίας τὰς δοκιμασθείσας ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς — ὅσα πρὸς νότον καὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ Φόρου, ἀπὸ τοῦ Μιλίου καὶ τῆς Μέσης μέχρι τοῦ Φιλαδελφείου, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἱπποδρόμου καὶ τῶν Δομνίνου ἐμβόλων μέχρι περίπου τῶν ὁρίων τῆς Βλάγκας ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός. Καίτοι ἐκάησαν οἱ

---

1) Τὸ μιτάτον τοῦτο τῶν Τούρκων λέγεται καὶ Μασγίδιον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Πασπάτη (Βυζ. Μελέται σ. 189) σημαίνει ἡσυχαστήριον, εὐκτήριος οἶκος, ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως masjîd' (πρβλ. ***Χ. Α. Νομικοῦ*** Τὸ πρῶτο τζαμὶ τῆς Κ/πολεως ἐν Ἐπετηρίδι ἑταιρείας Βυζ. Σπουδῶν τ. Α, 199). ***Σάθα.*** Μεσαιων. Βιβλιοθ. Ζ,440.

2) Τὰ ὑπόστεγα ταῦτα σταυροδρόμια ὁ ἀνώνυμος τοῦ Σάθα (ἔνθ. ἀνωτ.) καλεῖ «ὑποστέγους διπλᾶς ἀμφόδους». Χρῆσιν τῆς τοιαύτης λέξεως ἐποιήσατο καὶ ὁ πολὺς ἱεροδιδάσκαλος Εὐστάθιος ὁ Κλεόβουλος εἰς τὸν ἐνθρονιστικὸν λόγον, τὸν ἐκφωνηθέντα τῷ 1863 μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀνακτόρων ἐπάνοδον τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου, ὅστις ἄρχεται οὕτως: «***Ἀλλὰ τίς*** ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ πανηγυρικὴ τῆς εὐσεβείας αὕτη πομπή, ***ἡ ἐν ἀμφόδοις καὶ ἐν ἐξόδοις***, ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ἐν ὁλοφώτῳ ναῷ Κυρίου; Τί βούλεται ἅπας οὗτος ὁ φιλόθεος τοῦ Θεοῦ λαός, λαὸς βαρὺς ***καὶ πυκάζων ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου.. Τί πάλιν βοᾷ τῶν θείων προφητῶν ὁ μεγαλοφωνότανος «Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών . . . ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει» κ. ἑ.***

Μετὰ παρέλευσιν 57 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ ἀνωτέρου λόγου ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἀκούεται πάλιν κατὰ σύμπτωσιν πάντως, ἄλλος λόγος ἐπὶ τῇ ἐνθρονίσει καὶ οὗτος τοῦ Πατριάρχου Μελετίου τῷ 1922 ἐν τῷ αὐτῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἀρχόμενος οὕτως:

Ἀλλά τίς ἡ πυκνὴ αὕτη καὶ ἀθρόα συρροή, ***ἡ ἐν εἰσόδοις καὶ ἐξόδοις,*** ἡ δίκην ***ἀγάρρου καὶ τηλεβόα*** (!!) ποταμοῦ κατακλύσασα τὸν ἱερὸν τοῦτον περίβολον ***καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου***;.. Διατί ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν αἰώνων ***ἀκούεται κηρύσσων καὶ πάλιν ὁ μεγαλοφωνότατος Ἠσαΐας «ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών . . . ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει κ. ἑ.*** ἴδ. Ἐκκλ. Ἀληθείας ἔτος ΜΒ' ἀριθ. 5 (1922).

Ὁ δεύτερος ῥήτωρ ***τὸ ἐν ἀμφόδοις*** τοῦ πρώτου μετέστρεψεν ***ἐν εἰσόδοις*** διὰ τὸν λόγον ἴσως ὅτι εἰς τὸ Φανάριον δὲν ὑπῆρχον ἄμφοδοι (ἴδ. καὶ «Πάνταινον» ἔτος Α (1908) σ. 112).

ἔμβολοι τοῦ Δομνίνου καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην κείμενοι ναοί τινες, οὐχ᾿ ἧττον οὗτοι τοποθετοῦνται ὑπὸ τῶν Συναξαριστῶν ὡς ὁ ναὸς τῆς ἁγίας ᾿Αναστασίας, ὁ τοῦ ἁγίου Πλάτωνος καὶ ἄλλοι «πλησίον τῶν Δομνίνου ἐμβόλων». Ἂς σημειωθῇ πρὸς τούτοις ὅτι πλησίον τῆς ἁγίας ᾿Αναστασίας, κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον (De adm. Imper. 139,118) ἔκειτο καὶ ἡ ῾Αγία Τριάς «ναός εἰλῃματικὸς (σφαιροειδὴς) καὶ ἐπάνω τοῦ ναοῦ αὐτοῦ πάλιν ἕτερος ναὸς δίκην κατηχουμένων καὶ αὐτὸς εἰλῃματικός». Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου τῆς ῾Αγίας Τριάδος οἱ συναξαρισταὶ οὐδένα λόγον ποιοῦνται· τὴν τοιαύτην πληροφορίαν ἔχομεν ἐκ τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὅστις περὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας ᾿Αναστασίας, ἄνευ μνείας τῆς τοποθεσίας αὐτῆς, λέγει· «ὁ ναὸς τῆς ἁγίας ᾿Αναστασίας ἐστὶ δρομικός, ὅμοιος τῶν Χαλκοπρατείων ναῷ, μετὰ κιόνων πρασίνων καὶ λευκῶν, ὅλος εἰκονισμένος ἐξ ὑλογραφίας ἀρχαίας» (ἔνθ. ἀνωτ.). Καίτοι ὁ Πορφυρογέννητος ἀποσιωπᾷ τὸν τόπον ὅπου ὁ τοιοῦτος ναὸς τῆς ἁγίας ᾿Αναστασίας ἔκειτο, οὐχ ἧττον οἱ μὲν συναξαρισταὶ ὁρίζουσι τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς Δομνίνου ἐμβόλους, οἱ δὲ πατριογράφοι εἰς τὰ Μαυριανοῦ, εἰς τὸν τόπον δηλαδὴ ὅπου ἔκτισεν τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐμβόλους ὁ Δομνῖνος. Πατριογράφοι καὶ συναξαρισταὶ εἶναι σύμφωνοι ὅτι τὰ Μαυριανοῦ καὶ οἱ ἔμβολοι τοῦ Δομνίνου εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ τοποθεσία. Εἰς τοῦτο δὲ εἶναι σύμφωνος καὶ ὁ Janin. ᾿Αλλ᾿ ἡ τοιαύτη ἐναλλαγὴ τῶν ὀνομάτων τῶν τοποθεσιῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς αὐτὸν νὰ συνταυτίσῃ τοὺς ἐμβόλους τοῦ Δομνίνου μὲ τὸ Μακρὶν ἔμβολον τοῦ Μαυριανοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἄλλην κατεύθυνσιν κατὰ μῆκος τοῦ σημερινοῦ Οὐζοῦν — τσαρσῆ, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην πρὸς τὸν κεράτιον κόλπον μετέφερε καὶ ἐτοποθέτησε πάντας τοὺς ναοὺς τοὺς ὁριζομένους ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις. ᾿Αλλὰ τὸ Μακρὸν ἔμβολον, ἡ μακρὰ αὕτη σκεπαστὴ λεωφόρος καὶ ἀγορὰ οὐδαμοῦ ἀναφέρεται ὅτι ἐκάη κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1203, ἐνῷ περὶ τῶν ἐμβόλων τοῦ Δομνίνου οἱ χρονογράφοι ρητῶς λέγουσιν ὅτι ἐκάησαν, διότι ἄλλη ἦτο ἡ θέσις τῶν ἐμβόλων τοῦ Δομνίνου, εἰς τὴν σφαίραν τοῦ πυρός, καὶ ἄλλη ἡ τῶν Μακρῶν ἐμβόλων τοῦ Μαυριανοῦ, εἰς ἄλλο μέρος τῆς πόλεως, ὡς ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Πορφυρογεννήτου εἰς τὴν Βασίλειον τάξιν, ἐν ᾗ περὶ μεταβάσεως τῶν βασιλέων εἰς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν λέγει· «ἱππεύσας . . . διέρχεται διὰ τοῦ Μιλίου, τοῦ Φόρου τε καὶ Μακροῦ ἐμβόλου τοῦ Μαυριανοῦ καὶ τοῦ Πετρίου καὶ ἀπέρχεται μέχρι τῆς Παναγίας Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις» (Migne P. gr. τ. 112,393). Ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ Μακροῦ ἐμβόλου τοῦ Μαυριανοῦ, ρητῶς τοῦτο λέγεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ὅταν ὅμως πρόκειται περὶ τοῦ οἴκου Μαυριανοῦ, ὅπου ἔκτισε τὸν οἶκον καὶ τοὺς ἐμβόλους αὐτοῦ ὁ Δομνῖνος, οἱ πατριογράφοι καλοῦσι τὴν περιοχὴν

ἁπλῶς «Τὰ Μαυριανοῦ». Ἄλλο λοιπὸν τὸ Μακρὸν ἔμβολον τοῦ Μαυριανοῦ, καὶ ἄλλος ὁ τόπος «Τὰ Μαυριανοῦ». Ἄλλοι οἱ ἔμβολοι τοῦ Δομνίνου καὶ ἄλλος ὁ ἔμβολος τοῦ Μαυριανοῦ. Μακρὸς ὁ ἔμβολος τοῦ Μαυριανοῦ, ἀπροσδιορίστου μήκους οἱ τοῦ Δομνίνου· οὗτοι ἐκάησαν, τοῦ Μαυριανοῦ οὐδὲν τοιοῦτον φαίνεται παθών, διότι ἄλλως δὲν θὰ παρέλιπον οἱ χρονογράφοι νὰ ἀναφέρωσι τὸ τοιοῦτον.

Ἂν ὁ Γύλλιος (De topografia Constantinopoleos III, 6 σ. 165) ἐνόμισε κατὰ φαντασίαν ὅτι πλησίον τοῦ Οὐζοὺν—τσαρσῆ ἀνεκάλυψε τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις, εἰς τὴν πλησίον τοῦ τεμένους Βεγιαζὴτ μεγάλην στέρναν, τοῦτο εἶναι ὑπόνοια αὐτοῦ οὐδαμόθεν ἐπιβεβαιουμένη, οὐδὲ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀσφαλὴς μαρτυρία εἰς τὸν Janin ὅτι ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἔκειτο εἰς τὸν Μακρὸν ἔμβολον· ἐπὶ ἁπλῶν ὑποθέσεων οὐδὲν δικαιούμεθα νὰ στηρίξωμεν διότι οἰκοδομοῦμεν ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Ἀλλ' ὁ Janin πρὸς κατοχύρωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ προβαίνει εἰς νέαν ἀνακάλυψιν. Ἐκ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου (***Α. Κεραμέως***, Varia graeca Sacra σ. 5,28,37,40) γίνεται δῆλον ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Προδρόμου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀπέκειτο τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ἔκειτο ἐν τῇ Ὀξείᾳ, πλησίον τῶν ἐμβόλων Δομνίνου, καὶ ἐν τοῖς Ναρσοῦ. Ἐκ τοῦ τοιούτου προσδιορισμοῦ τοῦ τόπου τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου, τὰ Ναρσοῦ καὶ τὴν Ὀξεῖαν, στηριζόμενος καὶ εἰς χωρίον τοῦ ἱστορικοῦ Γενεσίου (Migne P. g. r. 109, 1057), τοποθετεῖ ἄνωθεν τοῦ Κερατίου κόλπου, εἰς τὴν θέσιν περίπου ὅπου τὸ Μακρὸν ἔμβολον τοῦ Μαυριανοῦ, εἰς τὰ πέριξ δηλαδὴ τοῦ Οὐζοῦν—τσαρσῆ. Ὁ Γενέσιος ὁμιλῶν περὶ τοῦ Θεοφόβου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος λέγει ταῦτα: «συγκατῴκει γὰρ τῇ τεκούσῃ ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ὀξεῖαν διατριβαῖς, αἵ τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Κέρως Βύζης θυγατρὸς Βύζαντος ἀντικρὺ τούτου καὶ ἄνωθεν κατεστείκασιν» Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τοῦ Γενεσίου φρονεῖ ὁ Janin ὅτι αἱ ἐν λόγῳ τυποθεσίαι, Ὀξεῖα, τὰ Ναρσοῦ, καὶ οἱ τοῦ Δομνίνου ἔμβολοι, δέον νὰ τοποθετηθῶσι μετ' ἀσφαλείας, ἐκεῖ ὅπου τὸ Μακρὸν ἔμβολον τοῦ Μαυριανοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἔμβολον τοῦ Δομνίνου. Ἀλλ' ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς ἂν οἱ οὕτως προσδιοριζόμενοι τόποι ἔκειντο εἰς τὴν ὑποτιθεμένην περιοχήν, ἄνωθεν τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Κερατίου Κόλπου ἀπέναντι.

(συνεχίζεται)

† Ο ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΣ

Ὁ Ὠριγένης, σοφὸς σκαπανεὺς τῶν γραμμάτων, ἐθεμελίωσε τὴν συμμαχίαν πίστεως καὶ γνώσεως, θρησκείας καὶ φιλοσοφίας, ἔσω καὶ θύραθεν σοφίας, χριστιανικῆς καὶ ἀρχαιοελληνικῆς φιλολογίας. Διεσάφησε τοὺς ὅρους ἀξιοπρεποῦς συμμαχίας τῶν τέως ἀντιμαχομένων ἀντιπάλων, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ ἔχουν φύσει λόγους νὰ ἀντιπολεμῶσιν, ἐτέθησαν ἀντιμέτωποι ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, συμφερόντων, ἀδυναμιῶν, πλανῶν. Τὸ συγχέειν δὲ τὰ ἀσύγχυτα εἶναι κακόν, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον ὑποπέσει πλεῖστοι αἱρετικοὶ καὶ δὴ οἱ λεγόμενοι Γνωστικοί, ζητήσαντες νὰ συμβιβάσουν τὰ ἀσυμβίβαστα καὶ μὲ οὐσιώδεις ἀβαρίας τῆς πίστεως ἀποτολμήσαντες τελείαν παραμόρφωσιν τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων μερῶν, τοῦ σπουδαιοτέρου παράγοντος. Δὲν ἀνέμιξαν μόνον ὕδωρ φιλοσοφίας μὲ οἶνον τῆς πίστεως, ἀλλὰ συναναμίξαντες οἰνοπνεύματα, ἀρώματα καὶ ἔλαια ποικίλης καὶ ὑπόπτου προελεύσεως, παρεμόρφωσαν, διέστρεψαν ἐτερατούργησαν ! Ἡ ἀλεξανδρινὴ Σχολὴ ἔθεσε τέρμα εἰς τὸ κακόν, ὥρισε τὸ πρόγραμμα τῆς συνεργασίας καὶ τὴν θέσιν ἑκατέρου, συνέζευξε τὰς δύο δυνάμεις πρὸς μείζονα προκοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ δὲ μεγαλοφυΐα τοῦ Ὠριγένους προπαρεσκεύασε τον χρυσοῦν αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Δ´ αἰῶνα τῶν μεγάλων συγγραφέων καὶ Διδασκάλων. Ἐκ τούτων θὰ ἐξετάσωμεν, πετῶντι καλάμῳ καὶ ὅσον ἐπιτρέπει ὁ χῶρος, τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας κατὰ σειρὰν ἱεραρχικὴν καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τὴν ὁποίαν ἐμφαίνει ἡ ἐπιγραφὴ τῆς παρούσης μελέτης. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀτέλεια ποὺ χαρακτηρίζει κάθε ἀνθρώπινον ἔργον, εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀποπείρας αὐτῆς, ἡ ὁποία δημοσιεύεται διὰ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν τοῖς σοφωτέροις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΣ (329 —389) Ὁ Γρηγόριος ἐθεώρει τὴν ἐκπαίδευσιν ὡς πρώτιστον τῶν ἀγαθῶν καὶ δικαίως ἐφρόνει ὅτι τὴν γνώμην του συμμερίζεται πᾶς νοῦν ἔχων. Διασαφηνίζει δὲ ὅτι ὑπὸ τὴν παίδευσιν δὲν ἐννοεῖ μόνον τὴν καθαρῶς θρησκευτικὴν καὶ χριστιανικὴν ἀλλὰ «καὶ τὴν ἔξωθεν ἣν οἱ πολλοὶ Χριστιανῶν διαπτύουσιν ὡς ἐπίβουλον

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 375

καὶ σφαλερὰν καὶ Θεοῦ πόρρω βάλλουσαν, **κακῶς εἰδότες**... Τούτων (τῶν φιλοσόφων) τὸ μὲν ἐξεταστικόν τε καὶ θεωρητικὸν ἐδεξάμεθα, ὅσον δὲ εἰς δαίμονας φέρει καὶ πλάνην καὶ ἀπωλείας βυθόν, διεπτύσαμεν... Οὔκουν ἀτιμαστέον τὴν παίδευσιν ὅτι τοῦτο δοκεῖ τισι.» Καὶ ἀλλαχοῦ: «Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα παρῆκα τοῖς βουλομένοις, πλοῦτον, εὐγένειαν, εὔκλειαν, τοῦ λόγου δὲ περιέχομαι μόνον καὶ οὐ μέμφομαι χερσαίοις τε πόνοις καὶ θαλασσίοις οἵ τούτους μοι προσεπόρισαν. Ἐμοὶ γοῦν εἴη τὸ τῶν λόγων κράτος, ὅ πρῶτον μετὰ τὸ πρῶτον ἠσπασάμην τε καὶ ἀσπάζομαι, τὰ θεῖα λέγω καὶ τὰς ἔξω τῶν ὁρωμένων ἐλπίδας.» Δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα, ἐπειδή τινες κακῶς τὰ ἐνόησαν καὶ τὰ ἐλάτρευσαν. Ἀποφεύγομεν τοὺς κινδύνους τῶν φυσικῶν στοιχείων ἀλλὰ τὰ μεταχειριζόμεθα ὅσον χρειάζονται διὰ τὴν ζωήν. Εἶναι ἄφρων ὁ διεγείρων τὴν κτίσιν κατὰ τοῦ Κτίστου, φρόνιμος δὲ ὁ διὰ τῆς κτίσεως προσπαθῶν νὰ ἐννοήσῃ τὸν Δημιουργόν. Ὁ σίδηρος καὶ τὸ πῦρ βλάπτουν ἢ ὠφελοῦν ἀναλόγως τῆς χρήσεως καὶ αὐτὰ τὰ δηλητηριώδη ἑρπετὰ γίνονται φάρμακα σωτηρίας. Ἀναλόγως σκεπτόμεθα διὰ τὴν ἔξωθεν παιδείαν. Ὠφελούμεθα λαμβάνοντες ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς ἐξέτασιν τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἐνισχυόμεθα εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐκ τοῦ ἐναντίου, βλέποντες δηλ. τὴν κατωτερότητα καὶ ἀδυναμίαν τῆς εἰδωλολατρείας. Μόνον οἱ ζητοῦντες συγκάλυψιν τῆς ἀμαθείας των κατηγοροῦσι τὴν θύραθεν παιδείαν, διότι θέλουν ὅλοι νὰ ὁμοιάζουν μὲ αὐτούς! (Ἐπιτάφ. εἰς Μ. Βασ.)

Καὶ ὅταν ὁ βασιλεὺς Ἰουλιανὸς ἐξέδιδε τὸ παράφρον ἐκεῖνο διάταγμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτει νὰ διασπάσῃ τὴν συμμαχίαν ἥν ἔπηξεν ὁ Ὠριγένης καὶ τῆς ὁποίας ἐφθόνει τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα, ὁ Ναζιανζηνὸς ἐθίγη εἴπερ τις καὶ ἄλλος. Εἰς τὸν Α΄ στηλιτευτικὸν κατὰ Ἰουλιανοῦ βλέπομεν τὸ μέχρι πάθους ἐνδιαφέρον του εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Λόγων. Ἐκ προοιμίων εὔχεται νὰ εἶχε τὴν δύναμιν τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Θουκυδίδου διὰ νὰ στηλιτεύσῃ ἐπαρκῶς τὸν περίεργον ἐκεῖνον ἡγεμόνα, ὁ ὁποῖος ἐχώριζε τοὺς ὑπηκόους του εἰς εὐνοουμένους καὶ μή, ἄλλοις μὲν βοηθῶν ἄλλοις δὲ ἀπαγορεύων τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων Λόγων «ὧν κοινῶν ὄντων ἅπασιν, ὡς ἰδίων αὐτοῦ χριστιανοῖς ἐφθόνησεν ἀλογώτατα περὶ λόγων διανοηθείς, ὁ πάντων ὡς ᾤετο λογιώτατος!» ἀγνοῶν ὅτι ἡ κομψότης τῶν φράσεων τότε μόνον ἔχει ἀξίαν ὅταν ὑπηρετῇ τὴν ἀλήθειαν, νομίζων ὅτι ἐὰν ἠμπόδιζε τὸ ἀττικίζειν θὰ ἐκώλυε καὶ τὸ ἀληθεύειν!

«Ἡμέτεροι οἱ λόγοι καὶ τὸ ἑλληνίζειν ὧν καὶ τὸ σέβειν θεούς, ὑμῶν δὲ ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀγροικία καὶ οὐδὲν ὑπὲρ τὸ Πίστευσον τῆς ὑμετέρας ἐστὶ σοφίας» ἔλεγεν ὁ Ἰουλιανός (Α΄ στηλ. ΡΒ΄) δέκα δὲ παραγράφους ἀφιερώνει ὁ Γρηγόριος διὰ νὰ τὸν ἀποστομώσῃ. Τὸ πιστεύειν εἰς τὸν

Ἀρχηγὸν δὲν εἶναι πρωτοφανές, τὸ δὲ Πίστευσον εἶναι τὸ Αὐτὸς ἔφα τῶν Πυθαγορείων μὲ ἄλλας λέξεις, τὸ δὲ ἀττικίζειν δὲν εἶναι ἰδιοκτησία οὐδενός, τὸ ἑλληνίζειν (= χρῆσθαι καὶ σπουδάζειν τὴν ἑλληνικήν) δὲν εἶναι πατρικὴ κληρονομία τοῦ Ἰουλιανοῦ ὥστε νὰ δικαιοῦται νὰ ἀποκλείῃ τοὺς ἄλλους. Οὔτε ὑφίσταται ὑποχρέωσις παραδοχῆς τῆς εἰδωλολατρείας διὰ νὰ ὑπάρχῃ δικαίωμα χρήσεως τῆς γλώσσης τῶν ἀρχαίων· θρησκεία καὶ γλῶσσα εἶναι διάφορα πράγματα καὶ ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ τις θρησκείαν ποὺ δὲν ἔχει ἕτερος ἔχων τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ νὰ ἔχῃ γλῶσσαν ποὺ ἔχει ἕτερος μὴ ἔχων τὴν ἰδίαν θρησκείαν. Ἐὰν συμπέσῃ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος νὰ εἶναι ζωγράφος καὶ χρυσοχόος δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι ζωγραφικὴ καὶ χρυσοχοϊκὴ εἶναι τέχναι ἀχώριστοι ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπειδὴ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς προῆλθον ἀπὸ τὸν εἰδωλολατρικὸν κόσμον δὲν ἕπεται ἐκτούτου ὅτι ὅταν θὰ ἐξαλειφθῇ ἡ εἰδωλολατρεία πρέπει νὰ παύσουν ὑπάρχοντες καὶ οἱ συγγραφεῖς! Ἄλλως τε τὰ γράμματα αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι κατὰ θείαν θέλησιν εἶναι κοινὰ πρὸς κοινὸν καλὸν πρὸς εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου εἶναι ἐφεύρεσις Φοινίκων ἢ Αἰγυπτίων, ἡ ἁλουργὶς τῶν Τυρίων ἡ ναυπηγία τῶν Ἀθηναίων, τὸ θύειν τῶν Χαλδαίων, τὸ ἀστρονομεῖν τῶν Βαβυλωνίων, τὸ γεωμετρεῖν τῶν Αἰγυπτίων, τὸ μαγεύειν τῶν Περσῶν, τὸ θρησκεύειν τῶν Θρακῶν, τὸ δι' ὀνείρων μαντεύεσθαι τῶν Τελμησέων, τὸ οἰωνίζεσθαι τῶν Φρυγῶν, τὸ ποιεῖν ἔπη τῆς ἱστορικῆς γραός, τὸ ὁπλοποιεῖν τῶν Κυκλώπων, τὸ πεττεύειν τῶν Εὐβοέων κ.τ.λ. ἀλλὰ κοινὴ εἶναι ἡ χρῆσις τούτων καὶ τῶν τοιούτων. Ἂς κρατήσῃ ὁ Ἰουλιανός, ὡς ἀποκλειστικόν του προνόμιον ἀναφαίρετον, μόνον τὴν ἀτομικήν του ἐφεύρεσιν, τὴν κακίαν!

Δὶς θίγει τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ Γρηγόριος εἰς τὸν Α´ στηλιτευτικὸν ἐπάγων τὸ τοῦ Πινδάρου ὅτι «τὸ οἰκεῖον πιέζει πᾶν» δηλ. μᾶς ἐνδιαφέρει πᾶν ζήτημα οἰκεῖον ἡμῖν καὶ μᾶς πιέζει. Βεβαίως, λέγει χαριτολογῶν, δὲν θὰ μᾶς στερήσῃ ὁ φιλόλογος βασιλεὺς παντὸς δικαιώματος ἐπὶ τῆς γλώσσης, τοὐλάχιστον τῆς ἐν κοινῇ χρήσει γλώσσης, τῶν πεζῶν λέξεων. Οἱ νόθοι τὸ πάλαι ἀπερρίπτοντο εἰς τὸ Κυνόσαργες, καὶ οἱ μὴ νόθοι ἂς ἔχωσι τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἐπὶ τῶν κομψῶν λέξεων τῆς διαλέκτου, οἷαι τὰ «σμερδαλέον» «κοναβίζειν» «μῶν» «δήπουθεν» «ἄττα» «ἀμωσγέπως!» Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν ὅλα τὰ τῶν ἀρχαίων, εἰς τὴν μελέτην τῶν ὁποίων χρειάζεται προσοχή, διότι πλησίον τῶν ρόδων βλαστάνουν αἱ ἄκανθαι. «Πλοῦτος γνήσιος εἶναι ἡ χρηστότης τοῦ ἤθους, ἀλλὰ σμῆχε τοῦτον — γράφει εἰς ἔμμετρον πρὸς Σέλευκον ἐπιστολὴν — μὲ μαθήματα, μὲ ἄσκησιν εἰς βιβλία ποιητῶν, συγγράμματα ἱστορικῶν, ρητορικοὺς λόγους τῶν ρητόρων, λεπτὰς σκέψεις φιλοσόφων. Τούτοις δ' ἅπασιν μὲ φρόνησιν ἐντύγχανε, σοφῶς ἐξ ἁπάντων συλλέγων τὸ χρήσιμον ὡς μέλισσα, τὴν ὁποίαν

ἡ φύσις ἐδίδαξε ἐφ' ὅλων μὲν τῶν ἀνθέων νὰ καθιζάνῃ νὰ τρυγᾷ δὲ μόνον τὸ χρήσιμον. Σὺ ὡς λογικός, σκέψου καὶ δρέπε ἄφθονα τὰ ὠφέλιμα, φεύγων τὰ ἐπιβλαβῆ. Ὠφέλιμα τῶν ἀρχαίων θεώρει ὅσα ἔγραψαν ἐγκωμιάζοντες τὴν ἀρετὴν ἢ ψέγοντες τὴν κακίαν, ἅτινα μαθὼν φύλαττε τάς τε ἐννοίας καὶ τὴν χάριν τῆς λέξεως. Ἐπιβλαβῆ δὲ νόμιζε τοὺς ἀσέμνους περὶ θεῶν μύθους, δαιμόνων διδάγματα δακρύων καὶ γέλωτος ἄξια. Ἀνάγνωθι τὰ περὶ γελοίων θεῶν καὶ τοὺς ἐρασμίους λόγους καὶ τούτους μὲν τίμα ἐκείνων δὲ καταφρόνει.»

Ἀνάλογα ἀναγινώσκομεν καὶ ἄλλοθι: «Διὰ τοῦτο Περιπάτους μὲν καὶ Ἀκαδημίας καὶ τὴν σεμνὴν Στοὰν καὶ τὸ αὐτόματον Ἐπικούρου μετὰ τῶν ἀτόμων καὶ τῆς ἡδονῆς ἐρίῳ στέψας (= ἀπορρίψας) ὥς τις ἐκείνων (ὁ Πλάτων) τὸνποιητὴν (Ὅμηρον) ὡς πορρωτάτω πέμπει καὶ ἀποκρούεται. Κυνικῆς δὲ (φιλοσοφίας) τὸ μὲν ἄθεον ἀποκρούσας τὸ δὲ ἀπέριττον ἐπαινέσας, κύων κατὰ τῶν ὄντως κυνῶν καὶ φιλόσοφος κατὰ τῶν ἀσόφων καὶ χριστιανὸς ὑπὲρ πάντων. (Ἔπαινος εἰς Ἥρωνα φιλόσ.)

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές).

† Ο ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν τῆς Β΄. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν (5), τῆς Γ.΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, (12) συγχοροστατούντων Αὐτῇ τῶν σεβ. Μ/τῶν Θεοδωρουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Αἴνου καὶ ἱερουργοῦντος τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιγραμμ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν πατρ. διακόνων πανοσιολ. κ. Μελετίου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου (25) καὶ τῆς Ε΄. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν. Ὡσαύτως κατὰ τοὺς ἑσπερινοὺς τῶν Κυριακῶν, τὰς ἀκολουθίας τῆς Β΄. Γ΄. καὶ Δ΄. στάσεως τῶν Χαιρετισμῶν, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου (24) μετὰ τῶν σεβ. Συνοδικῶν Προύσης, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Αἴνου, καὶ καθ' ἁπάσας τὰς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων ἑκάστης Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς.

—Εὐλαβεῖ δὲ προσκλήσει τῶν οἰκείων ἐπιτροπῶν ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τῷ ἱ. Ἁγιάσματι τῶν Βλαχερνῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων (17) καὶ ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῆς ἁγ. Κυριακῆς κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Δ΄. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν (19). Τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξαν ἐν τῷ ἱ. Ἁγιάσματι ὁ πανοσιολ. Ὑπογραμμ. τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Μελίτων καὶ ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς ὁ πανοσιολ. Δευτερεύων.

Ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς ἁγίας Κυριακῆς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐγένετο δεκτὴ καὶ ἀναχωροῦσα προεπέμφθη ὑπὸ τῆς οἰκείας Ἐκ/κῆς Ἐπιτροπῆς μετ' ἐνδείξεων βαθυτάτου σεβασμοῦ. Μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου, διαρκέσασαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὡδηγήθη εἰς τὸ ἐπιτροπικὸν τοῦ ἱ. Ναοῦ, ἐν ᾧ προσεφώνησεν Αὐτὴν ὁ ἱερατικῶς Προϊστάμενος αὐτοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀμβρόσιος, ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πληρώματος. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησεν ἐκφράσασα τὴν χαρὰν Αὐτῆς διὰ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῆς μεγάλης ταύτης Κοινότητος καὶ εὐχαριστήσασα διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς τὸ πρόσωπον Αὐτῆς εὐλάβειαν. Ἀκολούθως ἐπεσκέφθη τὸ συσσίτιον τῆς Κοινότητος, ἐπαινέσασα τὸν ζῆλον τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῷ καὶ τῶν συντηρούντων αὐτό.

Πατριαρχικαὶ εὐχαί.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μεταβάντες διεβίβασαν τὰς εὐχὰς Αὐτῆς ὑπὲρ ἀναρρώσεως: ὁ διευθυντὴς τοῦ Τουρκ. Γραφείου κ. Ε. Μαυρίδης παρὰ τῷ ἀσθενοῦντι Νομάρχῃ ΚΠόλεως κ. Λουτφῇ Κιρδάρ, καὶ ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μάξιμος παρὰ τῷ ἐνταῦθα Προξένῳ τῆς Γιουγοσλαυίας διὰ τὴν ἀσθενοῦσαν σύζυγον αὐτοῦ.

Πατριαρχικὴ Ἐπίσκεψις.

Ἡ. Α. Θ. Παναγιότης, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Τουρκ. Γραφείου κ. Ε. Μαυρίδου, μετέβη εἰς τὸ Προεδρικὸν Μέγαρον τοῦ Δολμᾶ Βαξὲ καὶ ἐνεγράφη εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Ἰσμὲτ Ἴνονου.

Ὀνομαστήρια.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ὀνομαστηρίων τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης

Ἑλλάδος κ. Χρυσάνθου (19) μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Α. Μακαριότητος ἀντηλλάγησαν τὰ κάτωθι τηλεγραφήματα:

Ἀρχιεπίσκοπον Χρύσανθον

Ἀθήνας.

Μετ' ἀγάπης βαθείας ἀδελφικῶς συγχαίροντες καὶ ἀσπαζόμενοι Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα ὀνομαστηρίοις Αὐτῆς, εὐχόμεθα Αὐτῇ πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν παρὰ Θεοῦ καὶ πᾶσαν ἐνίσχυσιν τετιμημένῃ Πρωθιεραρχικῇ διακονίᾳ Αὐτῆς.

19/3/939 *Πατριάρχης Βενιαμίν.*

Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Βενιαμίν,

Σταμπούλ.

Ἀθῆναι 21/3/939.

Εὐγνωμονῶ ἀδελφικαῖς συγχαρητηρίοις εὐχαῖς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος. Δῴη Κύριος κατὰ καρδίαν Αὐτῆς καὶ πᾶσαν ἀγαθὴν ὑπὲρ Μητρὸς Ἐκκλησίας βουλὴν πληρῶσαι.

Ἀθηνῶν Χρύσανθος.

— Τῷ ὁμοίως ἑορτάσαντι τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν σεβ. Μ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Σωφρονίῳ (11) ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη εὐχετικῶς διὰ γράμματος Αὐτῆς.

Ἀντιπροσώπευσις.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσαν κατὰ τὸ ἐν Χαλκηδόνι τελεσθὲν τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ἐλευθερίου Βαπορτζῆ, πατρὸς τοῦ σεβ. Μ/του Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου ὁ πανοσιολ. Ὑπογραμμ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διάκονος κ. Μελίτων, κατὰ τὸ ἐν Ἐγρί—καποῦ δὲ τελεσθὲν τριετὲς μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς Λευκοθέας Δημητριάδου, μητρὸς τοῦ σεβ. Μ/του Προύσης κ. Πολυκάρπου, ὡς καὶ κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ Γεωργίου Ἀξιώτου, πατρὸς τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου Ἀξιώτου, ὁ πανοσιολ. Τριτεύων κ. Ἰσίδωρος.

Π. Κεντρ. Ἐκκλ/κὴ Ἐπιτροπή.

Τῷ προϊσταμενεύοντι τῆς Κοινότητος Ταταούλων ὁσιωτάτῳ ἱερομονάχῳ κ. Ἀγαθαγγέλῳ, κληθέντι καὶ παραστάντι ἐνώπιον τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς, ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια αὐτῆς ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐτῶν ἐνασκουμένῃ φιλανθρωπίᾳ.

— Σειρὰ διαλέξεων καταλλήλων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχ/πῆς ΚΠολεως, καλουμένους κατὰ ὁμάδας, ἤρξατο ποιούμενος ὁ Πρόεδρος τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς σεβ. Μ/της Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία.

Τῇ 2ᾳ λήγοντος μηνὸς συνελθὸν τὸ Κονκλάβιον ἐν Βατικανῷ ἐξελέξατο Πάπαν, εἰς διαδοχὴν τοῦ θανόντος Πίου ΙΑ΄, τὸν καρδινάλιον Εὐγένιον Πατσέλι, φέροντα τοῦ λοιποῦ τὸ ὄνομα Πίος ΙΒ΄. — Φυσιογνωμία ἱεραρχικὴ ἔξοχος, διαπρέψασα ἰδίως ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἁγίας Ἕδρας Χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Σάρδεων τῷ 1919 ὑπὸ Πίου τοῦ Ι΄. προήχθη εἰς Καρδινάλιον ὑπὸ Πίου τοῦ ΙΑ΄. Τὰς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τῆς Α. Μακαριότητος συγχαρητηρίους εὐχὰς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος διεβίβασε τῷ ἐνταῦθα Παπικῷ Ἀντιπροσώπῳ σεβ. κ. Ρογκάλι ὁ ἀντιπροσωπεύων τοῦ ἀσθενοῦντος Μ. Πρωτοσυγκέλλου Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μάξιμος ἐν συνοδείᾳ τοῦ Μ. Διερμηνέως κ. Σπ. Κων/νίδου.

Τεσσαρακονταετὶς ἐπιστημονικῆς δράσεως.

Τῇ 19ῃ τοῦ μ. ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν διεξήχθη ὁ ἐπίσημος ἑορτασμὸς τῆς τεσσαρακονταετοῦς ἐπιστημονικῆς, διδακτικῆς καὶ λογοτεχνικῆς δράσεως τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου ἐλλογιμωτ. κ. Θεοφίλου Βορέα.

Κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τοῦτον τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος.

Ἐπισκέψεις.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν ὑποβάλοντες τὰ σέβη αὐτῶν: ὁ Δρ. John Hartog, θεολόγος καθηγητὴς καὶ δημοσιογράφος (9) — ὁ στρατ. ἀκόλουθος τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Ἑλλ. Πρεσβείας κ. Εὐάγγελος Ἀποσκυρόπουλος (10) — ἡ ἐφοροεπιτροπὴ τῶν σχολῶν Γαλατᾶ (10) — ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις Γεν. Πρόξενος τῆς Ρουμανίας κ. Marcu Beza μετὰ τῆς εὐγεν. κυρίας αὐτοῦ—ὁ ἐντιμ. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Κούστας ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτοῦ διὰ ταξίδιον, καὶ ὁ Νικόλαος Chiriac διευθυντὴς τοῦ λιμένος Κωνστάντζης.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δέρκων.

— Κατὰ τὴν διαγενομένην Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Ἰωακεὶμ ἐτέλεσεν τὴν θείαν λειτουργίαν τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ ἐν Θεραπείοις ἱ. Μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς ἁγίου Γεωργίου, τὴν Β′ Κυριακὴν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τελέσας καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς Κοινότητος Θεραπείων ἀναπαυομένων εὐσεβῶν ἐνοριτῶν, τὴν Γ′ Κυριακὴν ἐν τῷ ἐν Μακροχωρίῳ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τελέσας καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀοιδίμων Εὐεργετῶν τῆς Κοινότητος, τὴν Δ′ Κυριακὴν ἐν τῷ ἐν Γενῆ Μαχαλὲ ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τὴν Ε′ Κυριακὴν ἐν τῷ Ἁγίῳ Στεφάνῳ ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων ἐν τῷ ἐν Βαθυρύακι ἱ. Ναῷ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

— Τὸ θεῖον κήρυγμα καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν ἐν ταῖς Κοινότησιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἱερολογιωτ. Ἀρχιδιακόνου αὐτῆς κ. Ἰακώβου Κουκούζη καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτῆς ἱεροκήρυκος ἱερολογ. διακόνου κ. Ἱερωνύμου Κωνσταντινίδου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ κηδεία τοῦ ἐν Κῳ ἀναπαυθέντος Πάπα καὶ Πατριάρχου Νικολάου Ε′. ἐγένετο τῇ 6ῃ λήγοντος, ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ, διεξαχθεῖσα συμφώνως πρὸς ἐπὶ τούτῳ καταρτισθὲν πρόγραμμα. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ Καΐρου, προεξάρχοντος τοῦ σεβ. Μ/του Λεοντοπόλεως μετὰ τῶν σεβ. Μ/τῶν Πηλουσίου, Ἑρμουπόλεως, Καρθαγένης καὶ τοῦ Ἀρχ/που Σιναίου. Τὸ πένθος ἔφερεν ὁ σεβ. Μ/της Τριπόλεως, τὸν δὲ ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ὁ σεβ. Μ/της Ἀξώμης. Ὁ σεπτὸς νεκρὸς ἐτέθη ἐπὶ φερέτρου φέρων ἐπιτραχήλιον, ὠμοφόριον καὶ τὴν πατριαρχικὴν τιάραν. Ἐταφη ἐν τῷ κάτωθι τοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου — τῆς ἐν Παλ. Καΐρῳ ὁμωνύμου Μονῆς — ἀνεγερθέντι καλλιτεχνικῷ μουσείῳ μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ μακαριστοῦ Π/χου Μελετίου, ἄρτι ἐκταφέντων.

— Τοποτηρητὴς τοῦ ἐν χηρείᾳ διατελοῦντος Πατριαρχ. Θρόνου Ἀλεξανδρείας ἐξελέγη διὰ βοῆς ὁ γηραιότερος τῶν Μ/τῶν σεβ. Τριπόλεως κ. Θεοφάνης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

— Τὸ σεπτὸν σκῆνος, φέρον ἀρχιερατικὴν στολὴν μετὰ μίτρας, ἐγκολπίου καὶ ποιμαντορικῆς ράβδου μετηνέχθη δι' εἰδικῆς ἁμαξοστοιχίας ἐκ Καννῶν τῆς Γαλλίας εἰς Βουκουρέστιον. Ἡ ἐκ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Βουκουρεστίου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν πένθιμος πομπὴ ὑπῆρξε μεγαλειώδης. Ἡ κηδεία ἐγένετο τὴν 14 λήγοντος. Προεξῆρχον οἱ σεβ. Μ/ται Μολδαυΐας καὶ Τρανσυλβανίας μετὰ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ρουμ. Ἐκκλησίας. Παρέστησαν ὁ Βασιλεύς, ὁ Διάδοχος, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Ἐπικηδείους ἐξεφώνησαν ὁ σεβ. Μ/της Τρανσυλβανίας κ. Νικόλαος καὶ ὁ ἐξοχώτ. Πρωθυπουργὸς κ. Ἀ. Καλινέσκου. Ὁ σεπτὸς νεκρὸς ἐτάφη εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ἐσωνάρθηκος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.

— Τοποτηρητὴς τοῦ χηρεύσαντος Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἐξελέγη ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἰασίου κ. Νικόδημος.

— Κατόπιν ὑποβληθείσης εὐλαβοῦς αἰτήσεως τῆς ἐνταῦθα ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς Παροικίας ἐψάλη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου. Τοῦ τρισαγίου προέστη, σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ σεβ. Μ/της Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ πρεσβυτερίου καὶ τοῦ πρωθιερέως τῆς ἐνταῦθα Γιουγοσλαυικῆς παροικίας αἰδεσιμολογ. πατρὸς κ. Πέτρου Χαϊδούκοβιτς. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσεν ὁ ἀναπληρῶν τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον πανοσιολογ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μάξιμος. Παρῆσαν οἱ σεβ. Συνοδικοί, οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῆς Πατρ. Αὐλῆς καὶ τὰ μέλη τῆς Ρουμανικῆς Παροικίας. Ἐκ τῶν ἐπισήμων ὁ εὐγεν. Γεν. Πρόξενος τῆς Ρουμανίας κ. Ν. Λουκασίεβιτς ἐν στολῇ μετὰ τῆς εὐγεν. κυρίας Λουκασίεβιτς, ὁ ἐντιμότατος Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Κούστας, καὶ ὁ ἐντιμ. Πρόξενος τῆς Γιουγοσλαυίας, ἀμφότεροι ὡσαύτως ἐν στολῇ, καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ρουμανικοῦ Προξενείου.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

— Τῇ 18ῃ Ν/βρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐξεδόθη Διάταγμα τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας Δρος Ἰγνατίου Μοστσίτσκι περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Πολωνικοῦ Κράτους πρὸς τὴν ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐν τῷ φύλλῳ δὲ τῆς 30ῆς Δ/βρίου (ἀριθμ. 103) τῆς ἐπισήμου Ἐφημερίδος τοῦ Κράτους κατεχωρίσθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περὶ ἐγκρίσεως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὡς ἄνω Διατάγματος ***τοῦ Ἐσωτερικοῦ Καταστατικοῦ*** τῆς Ἐκκλησίας ταύτης μετὰ τῶν συνημμένων αὐτῷ. Ἡ αἰσία αὕτη λῆξις τῶν ἀπὸ ὀκταετίας ἀρξαμένων προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν πρὸς καθορισμὸν τῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Πολωνίᾳ καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν προβλημάτων, ἀποτελεῖ γεγονὸς ὑψίστης σημασίας δι' αὐτήν, διότι οὕτω τὸ μὲν ἐξησφαλίσθη ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς ἀνεξαρτησία, τὸ δέ ἀνέλαβε τὸ Πολωνικὸν Κράτος ὡρισμένας ἔναντι αὐτῆς ὑποχρεώσεις.

Κατὰ τὸ ἐγκριθὲν καὶ ἐπικυρωθὲν Καταστατικόν, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Πολωνίᾳ, τηροῦσα τὴν μετὰ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἑνότητα ἐν τοῖς δογματικοῖς καὶ τοῖς κανονικοῖς ζητήμασι, τυγχάνει ἀνεξάρτητος ἀπὸ οἱασδήποτε ἐκτὸς τοῦ Κράτους πνευματικῆς ἢ κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ κέκτηται ἴσα δικαιώματα πρὸς πάσας τὰς Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, συνῳδὰ τοῖς κανόσιν Α' Οἰκ.6, 7·Στ'. Οἰκ. 36. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς βίῳ ἀπολαύει πλήρους ἐλευθερίας αὐτοδιοικήσεως ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς νομοθεσίας τοῦ Κράτους, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Κράτους πρὸς αὐτήν. Διοικεῖ-

ται ἐπὶ τῇ βάσει α) τοῦ θείου λόγου, τοῦ διαλαμβανομένου ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, β) τῆς ἱερᾶς παραδόσεως, ἤτοι τῶν διατάξεων τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν κανόνων τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν καὶ τῶν δέκα Τοπικῶν Συνόδων, τῶν κανονικῶν διατάξεων τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν παραδεδεγμένων ὑπὸ τῆς Δ΄ 1, Ε΄ 2 καὶ Ζ΄ 1 Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τὸν μοναχικὸν βίον, γ) τῶν κανόνων τῶν μελλουσῶν συγκληθῆναι Ὀρθοδόξων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, δ) τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ καὶ ε) τῶν ἀποφάσεων τῶν Γενικῶν Κληρικολαϊκῶν Συνελεύσεων, αἵτινες ἐλήφθησαν ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὸν θεῖον λόγον καὶ τὴν ἱερὰν παράδοσιν.

Τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Πολωνίᾳ ἡγεῖται ὁ Μητροπολίτης. Οὗτος εἶνε ὁ ἀνώτατος ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἔναντι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν ὑποθέσεων αὐτῆς ἔναντι ἐκείνης (Σαρδικ. 7,8.9). Ὁ Μητροπολίτης μεριμνᾷ περὶ τοῦ καλοῦ τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ (Ἀντ. 9), συγκαλεῖ τὴν Γενικὴν Κληρικολαϊκὴν Συνέλευσιν, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων καὶ τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, προεδρεύει αὐτῶν (Ἀντ. 19) καὶ ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐν καιρῷ πληρώσεως τῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν (Δ΄ Οἰκ. 25), ἐπικυροῖ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐπισκόπων τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ (Α΄ Οἰκ. 4) καὶ χειροτονεῖ αὐτοὺς ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἐπισκόπων (Δ΄ Οἰκ. 28), παρέχει τοῖς διοικοῦσιν ἐπαρχίαν Ἐπισκόποις ἄδειαν ἀπουσίας ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν (Καρθ. 31), παρέχει τοῖς Ἐπισκόποις ἀδελφικὰς συμβουλὰς τόσον περὶ τοῦ ἰδίου αὐτῶν βίου ὅσον καὶ περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ποιμαντορικῶν αὐτῶν καθηκόντων, ἀναφερόμενος, ἐν περιπτώσει μὴ εἰσακοῆς τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ, εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας (Κυρίλλ. Ἀλεξ. 1, Ἀπ. 34,74· Καρθαγ. 28,97 καὶ Ἀντ. 9), ἐξετάζει τὰς μεταξὺ τῶν Ἐπισκόπων ἀναφυομένας διαφοράς, ἐν περιπτώσει αὐθορμήτου καταφυγῆς εἰς τὴν μεσολάβησιν αὐτοῦ, ὅτε ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶνε ἀναγκαστικὴ δι' ἀμφότερα τὰ μέρη (Καρθαγ. 17,107,136), κέκτηται τὸ δικαίωμα ἐπισκέψεως ὁσάκις ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ (Καρθαγ. 63), ἀπευθύνεται πρὸς ἅπασαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας δι' ἐγκυκλίων διδακτικῶν ἢ ποιμαντορικῶν ἐκκλήσεων (Στ΄ Οἰκ. 19. Ἀντ. 19), ἐπιδαψιλεύει ἰδιαίτερον ἔπαινον ἐν εἴδει ποιμαντορικῆς εὐλογίας εἰς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς διὰ τὴν ὠφέλιμον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας δρᾶσιν αὐτῶν, ἢ ἐπιβραβεύει, ὑποδείξει τῶν Ἐπισκόπων (Ἀπ. 34), ἢ καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, κληρικοὺς δι' ἀπονομῆς εἰδικῶν ἐκκλησιαστικῶν τίτλων (Α΄ Τιμ. 5, 17), ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ζητημάτων δογματικῶν καὶ κανονικῶν ὡς καὶ ἐπὶ ζητημάτων σχετιζομένων πρὸς τὸν θρησκευτικὸν βίον.

Τὸ ὄνομα τοῦ Μητροπολίτου μνημονεύεται κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἐν πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ναοῖς τῆς Πολωνίας (Πρωτοδευτ. 14), ὁ Μητροπολίτης δὲ μνημονεύει τὰ ὀνόματα πάντων τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (Πρωτοδευτ. 15). Ὁ Μητροπολίτης εἶνε ταὐτοχρόνως Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐπαρχίας Βαρσοβίας καὶ ἱεροαρχιμανδρίτης τῆς Λαύρας τῶν Ποτσάγιεφ (Δ΄ Οἰκ. 4,12). Τῷ ἀνήκει ὁ τίτλος: « ***Μακαριώτατος Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος Βαρσοβίας καὶ Μητροπολίτης Πολωνίας*** ». Ὁ Μητροπολίτης φέρει τὰ ἑξῆς διακριτικά: λευκὸν μοναχικὸν ἐπανωκαλύμμαυχον μετὰ ἀδαμαντοποικίλτου σταυροῦ, μίτραν μετὰ σταυροῦ καὶ δύο ἐγκόλπια. Πρὸς τούτοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ φέρεται σταυρός.

Ὁ Μητροπολίτης ἐκλέγεται ἐν εἰδικῇ Ἐκλογικῇ Συνελεύσει ἐκ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκ. Ἐκκλησίας ἐν Πολωνίᾳ (Σαρδ. 19, Πρωτοδευτ. 17).

Ἡ ἐκλογὴ αὕτη δέον νὰ γένηται συμφώνως πρὸς τὸν 25 κ. τῆς Δ΄ Οἰκ Συνόδου. Τὴν Γενικὴν Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν συγκαλεῖ ἐν Βαρσοβίᾳ ὁ Τοποτηρητὴς ἐπὶ τῇ βάσει Διατάγματος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Τὴν Γεν. Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν ἀποτελοῦν: ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου, πρόεδρος, πάντες οἱ Ἐπίσκοποι (Σαρδ. 6), ἐκλεγέντες ὑπό τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως δύο κληρικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ κλήρου καὶ τρεῖς τοῦ λαοῦ ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας, δύο στρατιωτικοὶ κληρικοὶ καὶ τρεῖς στρατιωτικοὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, ὁρισθέντες ὑπὸ τῆς οἰκείας ποιμαντορικῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς, ὁ ἡγουμενεύων τῆς Λαύρας τῶν Ποτσάγιεφ, δύο ἀντιπρόσωποι τῶν μονῶν, ἐκλεγέντες ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἡγουμένων τῶν ἀνδρῴων καὶ γυναικείων μονῶν, δύο ἀντιπρόσωποι ἐκλεγέντες ὑπό τῶν διδασκόντων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐκ μέσου αὐτῶν. Τῆς Γεν. Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως προηγεῖται ἡ Προεκλογικὴ Συνέλευσις τὴν ὁποίαν ἀπαρτίζουν τὰ μέλη ἐκείνης. Ἡ Προεκλογικὴ Συνέλευσις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Τοποτηρητοῦ ἐκλέγει ἐκ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Πολωνίᾳ τρεῖς ὑποψηφίους, ἀκολούθως δὲ ὁρίζει τριμελῆ Ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ προέδρου—Τοποτηρητοῦ καὶ δύο μελῶν, ἥτις σκοπὸν ἔχει νὰ διερωτήσῃ καὶ νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἂν ἀπὸ ἀπόψεως κρατικῆς ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας δὲν ἔχει ἀντίρρησιν ἐπὶ τῶν ἐκλεγέντων ὑποψηφίων. Καὶ ὅταν ὁ Τοποτηρητὴς πληροφορηθῇ παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ ὅτι ἡ Κυβέρνησις οὐδεμίαν ἔχει ἐπὶ τῶν ὑποψηφίων ἀντίρρησιν, κατακλείει τὴν συνεδρίαν τῆς Προεκλογικῆς Συνελεύσεως καὶ συγκαλεῖ διὰ τὴν ἑπομένην τὴν Γενικὴν Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν. Αὕτη προβαίνει εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου ἐκ τῶν καθωρισμένων ὑποψηφίων δι᾽ ἀπολύτου πλειοψηφίας καὶ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκλογῆς καὶ τὴν ἐξέλεγξιν τῆς κατὰ πάντα τελέσεως αὐτῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Γενικῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως παρουσιάζει τὸν ἐκλεγέντα Μητροπολίτην ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πρὸς ἔγκρισιν, δίδεται ἡ ὁρκωμοσία, καὶ μετὰ την λῆψιν τοῦ Διατάγματος δι᾽ οὗ παρέχεται αὐτῷ τὸ δικαίωμα πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως, ἐνθρονίζεται ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων. Τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐνθρόνισιν αὐτοῦ ὁ Μητροπολίτης ἀγγέλλει δι᾽ Εἰρηνικῆς ἐπιστολῆς εἰς πάντας τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Πολωνίᾳ ἀποτελεῖ μίαν Μητρόπολιν καὶ ἐδαφικῶς διαιρεῖται εἰς Ἐπαρχίας (Β΄ Οἰκ. 2, Γ΄ Οἰκ. 8, Δ΄ Οἰκ. 17, Καρθαγ. 64,67). Τὰ ὅρια τῶν Ἐπαρχιῶν καθορίζει ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας (Δ΄ Οἰκ. 17, Στ. Οἰκ. 25). Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐπαρχίας τῆς Βαρσοβίας ἵσταται ὁ Μητροπολίτης ἔχων τὴν ἕδραν αὐτοῦ ἐν Βαρσοβίᾳ, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τῶν ἄλλων Ἐπαρχιῶν οἱ Ἐπαρχιακοὶ Ἐπίσκοποι, διαμένοντες ἐν ταῖς ἐπισκοπικαῖς αὐτῶν ἕδραις (Καρθαγ. 82). Τοὺς Ἐπαρχιακοὺς Ἐπισκόπους ἐκλέγει ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου (Α΄ Οἰκ. 4, Δ. Οἰκ. 28.) ἐκ τριῶν ὑποψηφίων, προβληθέντων ὑπὸ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως, δι᾽ ὧν δὲ τὴν ἐκλογὴν ἡ Κυβέρνησις ἔχει δώσῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς. Αἱ ἐπαρχίαι διαιροῦνται εἰς ἐξαρχίας (δεκανάτα) καὶ αὗται εἰς ἐνορίας. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐξαρχιῶν ἵστανται οἱ ἔξαρχοι καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐνοριῶν οἱ ἐφημέριοι.

Εἰς ἱερεῖς χειροτονοῦνται πρόσωπα τυχόντα τοῦ βαθμοῦ τοῦ μαγίστρου τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἰωσὴφ Πιλσούδσκη ἐν Βαρσοβίᾳ ἢ ἀποφοιτήσαντα τοῦ Κρατικοῦ Θεολογικοῦ Λυκείου. Ἐν περιπτώσει χειροτονίας φοιτητοῦ, οὗτος μέχρι τῆς λήξεως τῶν σπουδῶν αὐτοῦ θεωρεῖται ἀνήκων εἰς τὸν κλῆρον τοῦ καθεδρικοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

Ἐμμ. Φωτιάδης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σολομῶντος ᾆσμα ᾀσμάτων: προοιμιασθέν, ἑρμηνευθὲν καὶ σχολιασθὲν ὑπὸ Κ. Ν ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, Μ. Οἰκονόμου τῆς Μ. τοῦ Χρ. Ἐκκλησίας, Ἐπιτίμου Διδ. τῆς Θεολογίας, Ἀλεξάνδρεια, Ἔκδοσις Πατριαρχείων, 1938.

Ὁ αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τριακονταετίας εὐδοκίμως ἐφημερεύων ἐν Μαγχεστρίᾳ Κ. Καλλίνικος, ὁ εὐφήμως γνωστὸς Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς, συνεχίζων τὰς ἑρμηνείας αὐτοῦ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν τῆς Π. Δ., μετὰ τὰς Παροιμίας ἐπελήφθη καὶ ἔφερεν εἰς πέρας καὶ ἕτερον Σολωμονικὸν ἔργον τὸ *ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων*.

Ὁ συγγραφεὺς ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις αὐτοῦ παρομοίοις πονήμασιν οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῆς ἑρμηνείας προτάσσει ὡς Α΄. μέρος μακρὰν εἰσαγωγὴν ἐκ 16 κεφαλαίων ἐν οἷς πραγματεύεται περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς ἑνότητος τοῦ φιλολογικοῦ εἴδους, τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων, τῆς ὑποκειμένης εἰς τὸ ᾆσμα διηγήσεως, τοῦ ἠθικοῦ σκοποῦ, τῆς περὶ ἀνθολογίας ὑποθέσεως, τῆς γνησιότητος, τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ Κανόνι καὶ τέλος τῶν διαφόρων τρόπων ἑρμηνείας αὐτοῦ ἔν τε τῇ Ἰουδαϊκῇ Συναγωγῇ καὶ παρὰ τοῖς Πατράσι καὶ ἐπισφραγίζει αὐτὴν διὰ τῶν τριῶν τρόπων ἑρμηνείας, οἵτινες ἀνέκαθεν ἐφηρμόσθησαν καὶ ἐφαρμόζονται μέχρι σήμερον εἰς αὐτό.

Ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τιθεμένων προβλημάτων ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μάλιστα κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον εἶνε ἡ φύσις τοῦ ἔργου, καθόσον ἡ ἐξακρίβωσις αὐτῆς παρέχει τὸν ἀσφαλῆ μίτον πρὸς ὀρθὴν ἑρμηνείαν τοῦ κειμένου. Καὶ τοῦτο νομίζω, ὅτι ἐπέτυχεν ὁ συγγραφεὺς καθορίσας τὴν φύσιν αὐτοῦ ὡς δράματος, ἀτελοῦς, βεβαίως, μορφῆς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ὁποίου κινοῦνται ὡς κύρια μὲν πρόσωπα ἡ Σουλαμῖτις, ὁ Σολομὼν καὶ ὁ Ποιμήν, ὡς δευτερεύοντα δὲ αἱ θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ καὶ χωρικοί τινες. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου οὕτως ἀποβαίνει ἁπλουστάτη: — Κόρη χωρικὴ ἐκπάγλου καλλονῆς ἔζη μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν δύο ἀρρένων ἀδελφῶν αὐτῆς ἐν Σουλὰμ τῆς Β. Παλαιστίνης καὶ ἠσχολεῖτο φυλάττουσα τὴν οἰκογενειακὴν αὐτῶν ἄμπελον. Ποιμὴν ποιμαίνων ἐκεῖ που πλησίον τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἠράσθη αὐτῆς καὶ ἀντηγαπήθη, ἀμφότεροι δὲ ἔδωκαν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν γάμου καὶ ἰσοβίου συμβιώσεως. Ἐκεῖ που πλησίον εἶχε κτίσῃ ὁ Σολομὼν θέρετρον, ἐν ᾧ συνέζη μετὰ τῶν πολυαρίθμων αὐτοῦ γυναικῶν, ἀξιωματοῦχοι δὲ περιερχόμενοι τὴν χώραν συνέλεγον χάριν αὐτοῦ πᾶσαν σπανίαν καλλονήν. Οὕτως ἡ εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον ὁδηγηθεῖσα καὶ ἐν μέσῳ ἑσμοῦ τροφίμων τοῦ βασιλικοῦ γυναικωνήτου εὑρεθεῖσα νεαρὰ κόρη δέχεται τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τοῦ Σολομῶντος, ὅστις προσπαθεῖ νὰ κατακτήσῃ τὴν καρδίαν αὐτῆς διὰ τρυφερῶν λόγων, πρὸς οὓς ἐκείνη εἴτε δὲν ἀπαντᾷ ἢ ἀπαντᾷ διφορουμένως ἀποτείνουσα τὸν λόγον πρὸς τὸν μνηστῆρα αὐτῆς· διότι οὗτος πληροφορηθεὶς τὰ γενόμενα ἔδραμε μέχρι τῶν βασιλικῶν θυρῶν, ἵνα ἀνακαλέσῃ τὴν ἠγαπημένην αὐτοῦ. Μετὰ ὄνειρον, καθ' ὃ ἡ παρθένος ἀπώλεσε καὶ ἀνεῦρεν αὖθις τὸν μνηστῆρα αὐτῆς ὁ Σολομὼν ἐμφανίζεται τὴν φορὰν ταύτην ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτοῦ καὶ ἀφοῦ ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν περιπαθῆ ἐγκώμια ἀπέρχεται πρὸς στιγμὴν ἵνα ἐπανελθὼν λάβῃ τὴν ὁριστικὴν αὐτῆς ἀπάντησιν. Ὅτε δὲ καὶ τὸ τρίτον ἐμφανίζεται ὁ ἄναξ καὶ ὑπισχνούμενος, ὅτι θ' ἀναδείξῃ αὐτὴν βασίλισσαν μεταξὺ τῶν ἑξήκοντα, πειρᾶται νὰ προσελκύσῃ αὐτήν, τότε ἡ Σουλαμῖτις ἀποκαλύπτει καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ὑφιστάμενον ἤδη μετ' ἄλλου δεσμὸν καὶ ἀπευθύνει λέξεις τρυφερὰς πρὸς τὸν ἐν τῷ μεταξὺ ἐμφανισθέντα μνηστῆρα αὐτῆς. Κατάπληκτος ἀλλὰ καὶ κατῃσχυμμένος ὑποχωρεῖ ὁ Σολομὼν καὶ δίδει τὴν ἄδειαν εἰς τὴν

νεαρὰν παρθένον νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τοῦ ἠγαπημένου αὐτῆς εἰς τὴν μητρικὴν οἰκίαν, ὅτε καὶ πλέκει αὕτη τὸ ἐγκώμιον τῆς ἀγάπης, ἥτις κατισχύει παντὸς ἐμποδίου. Τὸ ᾆσμα ὅπως ἄρχεται δι' ᾄσματος, ὅπερ ψάλλουσιν οἱ θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, οὕτω καὶ τελευτᾷ δι' ᾄσματος, ὅπερ κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀδελφιδοῦ ᾄδει ἡ Σουλαμῖτις —.

Τὴν ἀλήθειαν τῆς ὑποκειμένης ὡς ἄνω εἰς τὸ ᾆσμα διηγήσεως καὶ δὴ ὡς τριπροσώπου ὑποστηρίζει ὁ συγγραφεὺς δι' ἁδρῶν ἐσωτερικῶν ἐπιχειρημάτων καταπολεμῶν τὴν περὶ διπροσώπου θεωρίαν, καίτοι ὁμολογῶν καὶ αὐτὸς ὅτι ἀπομένουσι καὶ ἐν ἐκείνῃ σκοτεινά τινα προβλήματα. Τὸν ἠθικὸν δὲ σκοπὸν τοῦ δραματίου ἀναπτύσσει ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτων συντόμως τὴν κατάστασιν, εἰς ἥν εἶχε περιέλθῃ ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου λόγῳ τῆς ὁλονὲν διαδιδομένης παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις πολυγαμίας καὶ τῆς εὐχερείας πρὸς ἔκδοσιν διαζυγίου, τοῦ συζύγου δικαιομένου ν' ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ« κατὰ πᾶσαν αἰτίαν » (Ματθ. 19,3.) Ἐπεβάλλετο δηλονότι ὅπως τεθῇ φραγμός τις εἰς τὴν ὀλισθηρὰν κατωφέρειαν δι' ἑνὸς ἔργου ἐξαίροντος τὸν τίμιον καὶ ἀδιάβλητον ἔρωτα καὶ ἂν ἔτι ἡ ἀφελὴς καὶ ἐλευθεριάζουσά πως φρασεολογία αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ σκανδαλίσῃ τοὺς φύσει πρὸς τὸν σκανδαλισμὸν ρέποντας. «Ἀριστούργημα χάριτος, κομψότητος καὶ ποιητικῆς δροσερότητος, λέγει ξένος κριτικός, τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε πρὸ παντὸς ἔργον ὑψηλῆς ἠθικῆς κυοφορίας καὶ ὡς ἐκ τοῦ τοιούτου τίτλου του δικαιοῦται νομίμως νὰ κατέχῃ θέσιν ἐν τῇ Βίβλῳ... » Πειστικὴ ὡσαύτως εἶνε ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ συγγραφέως ὑπὲρ τῆς γνησιότητος τοῦ ἔργου, διότι ἐκτὸς τῆς μαρτυρίας τῆς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βιβλίου καὶ τῆς παραδόσεως τὴν Σολομωνικὴν προέλευσιν τοῦ ἔργου μαρτυρεῖ καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Οὐδ' εὐστοχοῦσιν αἱ ἐκ τοῦ περιεχομένου καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος προβαλλόμεναι ὑπό τινων ἐνστάσεις κατὰ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ, καθόσον αἱ οἱαιδήποτε φθοραί, προσθῆκαι καὶ ἐπαναλήψεις δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς ὑπεισελθοῦσαι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀγράφου κυκλοφορίας αὐτοῦ. Προσοχῆς τέλος πολλῆς ἀξία εἶναι ἡ ἱστορικὴ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀνασκόπησις τῆς ἀναγνωστικῆς ἐκδοχῆς τοῦ ᾄσματος καὶ τῶν λόγων οἵτινες συνετέλεσαν εἰς ταύτην ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ μετὰ Χριστὸν Συναγωγῇ, ὡς μαρτυροῦσι τὸ Τολμοὺδ καὶ τὸ Ταργούμ, παρὰ τοῖς Διδασκάλοις καὶ Πατράσι τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν νεωτέρων Ἑρμηνευτῶν. Παρὰ ταῦτα ὁ ἀλληγορικὸς τρόπος ἑρμηνείας δὲν εἶνε ὁ μόνος, ὅστις ἐκράτησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀλλὰ παρὰ τοῦτον καὶ ὁ γραμματικὸς καὶ ὁ τυπικός, ὡς μαρτυρεῖ ἡ πλουσία σχετικὴ βιβλιογραφία, ἥν ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀρκεῖται νὰ παραθέσῃ ἁπλῶς ἀλλ' ὀνομάζων καὶ κατατάσσων ἕκαστον τῶν σχετικῶν ἔργων κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἑρμηνείας ὅν ἀκολουθεῖ, παρέχει ἅμα καὶ σύντομον περίληψιν ἢ ἐξαίρει τὰ οὐσιώδη αὐτῶν σημεῖα.

Τὸ Β′ μέρος τοῦ ἔργου ἀποτελεῖ ἡ κυρίως ἑρμηνεία τοῦ ᾄσματος, ἥν ὁ συγγραφεὺς ποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῶν Ο′, καίτοι προτάσσει αὐτῆς δραματικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ᾄσματος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἑβραϊκοῦ. Χωρὶς νὰ ἀποκλείσω ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῶν συγγραμμάτων τῆς Π. Δ. τὴν χρῆσιν ὡς βοηθητικοῦ καὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου νομίζω, ὅτι αἱ ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις θὰ διηυκόλυνον ἔτι μᾶλλον τὴν ἐξήγησιν, ἂν προηγεῖτο αὐτῶν ἀνάλυσις τοῦ ᾄσματος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῶν Ο′, εἴτε μόνη εἴτε καὶ συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ. Οὐδὲ προσκρούει τοῦτο εἰς τὴν ἑρμηνευτικὴν παράδοσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δεδομένου ὅτι ὁ Σιναϊτικὸς Κώδιξ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης σημειοῖ τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα, οἷα ἡ νύμφη, ὁ νυμφίος, αἱ νεάνιδες, ὡς λίαν ὀρθῶς ἐσημείωσέ που αὐτὸς ὁ συγγραφεύς. Χωρῶν μάλιστα πορρωτέρω νομίζων

ὅτι προκειμένου περὶ ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, οἷα καὶ ἡ παροῦσα, παράφρασις τοῦ κειμένου τῶν Ο'. ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιτευχθέντων ἐξηγητικῶν ἀποτελεσμάτων ἐπιτασσομένη τῶν σημειώσεων θὰ διηυκόλυνε μεγάλως τὴν πλήρη καὶ ἐν συνεχείᾳ κατανόησιν τοῦ κειμένου. Ὁπωσδήποτε τὴν ἔλλειψιν δραματικῆς ἀναπτύσεως τοῦ κειμένου τῶν Ο' ἀναπληροῖ ἡ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως διαίρεσις τοῦ ὅλου εἰς 6 πράξεις, αἵτινες δὲν ἀκολουθοῦσι τὴν σειρὰν τῶν παραδεδομένων Κεφαλαίων, ἀλλὰ βαδίζουσιν ἀνεξαρτήτως ἀπ' αὐτῶν, ὁλοκληροῦσαι τὸ κείμενον τὸ περιέχον συνεχὲς ὅλον νοημάτων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ αὐτὴν ταύτην τὴν ἑρμηνείαν εὐνόητον ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐφαρμόζει τὴν γραμματικὴν καὶ ἐξηγεῖ τὰ δυσνόητα τῶν Ο'. εἴτε ἀνατρέχων εἰς τὸ πρωτότυπον Ἑβραϊκὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀρχαίας μεταφράσεις εἴτε καὶ βοηθούμενος παρὰ τῶν ἀρχαίων ἑρμηνευτῶν τοῦ ᾄσματος, οἷοι ὁ Ὠριγένης, Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ὁ Θεοδώρητος. Ἡ λιπαρὰ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων λυρικῶν ποιητῶν μελέτη παρέχει ὡσαύτως εἰς τὸν συγγραφέα πολλὰς εὐκαιρίας πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἔξαρσιν παραλληλισμῶν, συντελούντων εἰς τελειοτέραν κατανόησιν τοῦ πλήρους ποιητικῶν ἐξάρσεων ᾄσματος τῶν ᾀσμάτων Εἶνε τοιαύτη ἡ φύσις τοῦ ἔργου, ὥστε κατ' ἀνάγκην παρουσιάζει αὕτη ἅλματα ἐννοίας, τὰ ὁποῖα μόνον μεμονωμένη καὶ ποιητικῶς ἐντεθραμμένη διάνοια δύναται νὰ συμπληρώσῃ. Καὶ εἰς τοῦτο οὐδεὶς ἴσως ἦτο ἁρμοδιώτερος τοῦ συγγραφέως, ὅστις ἐπιτυχῶς μετὰ τοῦ πεζοῦ καλλιεργεῖ καὶ τὸν ἔμμετρον λόγον.

Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς καίπερ ἐφαρμόζων τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν δὲν ἠθέλησε νὰ στερήσῃ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγαστῶν προϊόντων τῆς ἀλληγορικῆς ἑρμηνείας τὴν ὁποίαν μακρὰ σειρὰ Πατέρων καὶ διδασκάλων ἠκολούθησε διὰ τὴν διδακτικὴν ἰδίᾳ χρῆσιν τοῦ ᾄσματος τῶν ᾀσμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τέλει τοῦ ὅλου ἔργου ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἑρμηνευτικὰ ἀποσπάσματα ἐπὶ ἑκάστου τῶν στίχων κατὰ Κεφάλαια, ἐκλέγων ταῦτα ἐκ τῶν συγγραμάτων τῶν ἀρχαίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων, οἵτινες ἠσχολήθησαν εἰς τὴν ἀλληγορικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κειμένου. Ἡ παράθεσις αὕτη καίτοι δὲν προσθέτει βεβαίως πολλὰ εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ κειμένου, οὐχ ἧττον ἔνθεν μὲν μαρτυρεῖ τὸν σεβασμὸν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν πολιὰν ἀρχαιότητα, ἑτέρωθεν δὲ εἰσάγει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ Πατέρες ἔφθασαν διὰ τῆς ἀλληγορικῆς ἑρμηνείας εἰς ἀναγωγικωτέρας ἐννοίας περὶ τῆς σχέσεως τοῦ νυμφίου Χριστοῦ καὶ τῶν δωρεῶν τῆς Χάριτος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄσπιλον καὶ ἄμωμον αὐτοῦ νύμφην ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ περὶ τῆς σχέσεως Ἐκείνου πρὸς τὴν ψυχὴν ἑκάστου Χριστιανοῦ. Ὡς τὸ ὅλον ἔργον, οὕτω καὶ τὸ τμῆμα τοῦτο τῶν ἀποσπασμάτων ἀμέριστον προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ εὐσεβοῦς ἀναγνώστου καὶ συντελεῖ εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ οἰκοδομήν.

Καταλήγω εὐχόμενος, ὅπως ὁ σεβαστὸς συγγραφεὺς καὶ δι' ἄλλων προϊόντων τοῦ δοκίμου αὐτοῦ καλάμου καὶ τῆς διαυγοῦς καὶ εὐσεβούσης αὐτοῦ διανοίας κοσμήσῃ τὴν πενιχρὰν ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν ἐκ τοῦ τόσον γνωρίμου αὐτῷ κύκλου τῶν ἁγιογράφων τῆς Π. Δ.

Μάρτιος 1939.

† Ο ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ